Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ноэй 1921 оной ...нэй 21-нэ гарана | № 200 (13914) | 1972 оной августын 25, пятница | Сэн 2 мүнгэн

РУМЫНИДА БАЯРАЙ ҺАЙНДЭР БОЛОНО

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Фашис дарлалта мүлжэлгэһөө ороноо сүлөөлһөөр 28 жэлэй ойе Румынинн ажалшад августын 23-да баяр жабхалантайгаар һайндэрлэбэ. Ниислэл хотын Авиаторнуудай талман дээрэ һайндэрэй баяр ёһолол — парад, демонстраци болоо. Румынинн Социалис Республикын парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд — түбэй трибунада, ороной элитэ мэдээжэ хүнүүд, хилын саанаһаа ерэһэн айлшад, тэдэнэй дунда совет-румын хани барисаанай бүлгэмэй делегаци айлшадай трибунада байлсаа.

СРР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр И. Ионицэ сэрэгэй парадай урдуур ябажа амаршалба.

Нииcлэлэй ажалшадай демонстрацие тугшад нээһэн байна. Марксын, Энгельсын, Ленинэй портредүүдые демонстрантнууд абажа ябаа. Национальна һайндэрэй хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ туйлаһан амжалтануудаа Бухарестын ажалшад транспарантнуудтаа эли тодоор харуулаа.

граммшье таряа гээнгүй, һогооборишье үбһэ үлөөнгүй абахын түлөө тэмсэе!

...на хуряалга, үбһэ, тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэе,

...ӨРҮҮШЫН ...АРЯАН ...ШААГДАНА

«...беда» колхозой трак... ...тарян ажалай нэ... ...бригада таряа ху... ...ын урда тээ суглар... ...бин байгаа арга болом... ...гүйсэд багсалжа үзэ... ...һүүлээр Дзержин... ...нэрэмжэтэ совхозой ...эхи отделениин меха... ...торнуудые социалис ...сөөндэ уриба.

...бригада 901 гектар ...лан дээрэһээ 10932 ...ер ороохо суглуулжа ...юм. Энэ шухала ху... ...ээ 15 хоногой турша ...һайн шанартайгаар ...гэжэ эндэхи таряа... ...шидэнхэй. Таряа ху... ...да 7 комбайн хүдэл... ...дүй дүршэлөөр баян ...йнернүүд В. А. Архи... А. С. Фалилеев гэгшэд ...тасаадаа 3500 цент... ...оохо суглуулха гэһэн ...уялга баталан ...ажаллана. Мүн энэ ...эрнеэ саг болзор... ...уулхаһаа гадна, эн... механизаторнууд поли... ...һолоомоёо бул... ...суглуулжа, 400 гек... ...ар хахалха уялгатай

...механизатор... ...16 гектар талмайн ...сабшаба. Тэрэнэйн... ...ааһаа ехые хадаад ...Эндэхи таряашад ...ран центнер ороохо ...тушааба.

В. БОРИСОВ.

...рэй аймаг.

Ленинэй орденто Борьёогой совхозой хонишод һүүлэй хэдэн жэлэй туршада габьяата ажалаараа суурханхай. Дун сагаан хонин һүрэгөө олошоруулжа, Эхэ орондоо тарган мяха, «сагаан алта» бүри ехээр тушаахын тула нэн түрүүн үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэхэ шухала гэжэ эндэхид һайн мэдэдэг гээшэ. Тиимэһээ ажахын хүдэлмэришэн бүхэн үбһэ хуряалга дээрэ эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай.

Бидэ һаяхан үбһэ хуряалгада ажаллажа байһан звено, бригаданuудай хэрэг тухай һонирхоһон байнабди.

— Үбһэ хуряалга яһала амжалтатай ябажа байна. Эндэ хүдэлжэ байһан М. Н. Селивановай, Ф. Ф. Чекмазовай даадаг звено һайнаар ажаллана. Жэшээнь, Михаил Николаевич Селивановай звено байгша ондо 2080 центнер үбһэ сабшаха даабаритай юм. Һаянай байдалаар энэ ажалша бэрхэ коллектив хараалһан түсэбөө дүүргээд байна, — гэжэ ажахын главна агроном нүхэр Зайцев манда хөөрэбэ.

Совхозой түб Белоозерск тосхонһоо гушаад модоной зайда оршодог Михаил Николаевич Селивановай үбһэшэдтэй уулзаха зорилготой мордобобди. Уданшьгүй Зэдэ голой эрьеэр нэмжыһэн сабшалан хүрэжэ ерэбэбди. Нюруу һайтай гүбэгэр һүринүүд жэрылдэн нюдэндэ уриханаар харагдана. Михаил Николаевичай звено Тасархай гэжэ тосхонһоо гурбан модоной зайда ажаллана. Үбһэшэдэй отогто хүрэжэ ерэхэдэмнай үндэршэг бэетэй, үшөөл сарюун үбгэн манииe угтажа байба. Нүхэр Селивановтай золгожо, ажал хэрэгэйнь хэр ябажа байһан тухай һонирхобобди.

ОРОЛДОСЫН АША ИИМЭ

☆ 1 гектар сабшалангһаа 1 үнеэндэ бардам хүрэхэ үбһэн хуряагдана.
☆ Түсэбһөө гадуур 720 центнер үбһэн тушаагдаа.
☆ Үшөө мянган бухал һүрилэгдэхэ.

— Манай звенодо мүнөө үедэ найман хүн ажаллана. Һаяар һургуулиин хүүгэд харихань. Тиихэдэнь гар мухар болохоһоо наагуур болохомнай. Һурагшад Саша Гырылов, Коля Колесников, Миша Савельев гэгшэд халаан бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэжэ, бултандаа жэшээ харуулна. Арбадахи классай һурагша Валерий Ванчиков ото сомоо хаяжа гараа. Эдэ гүбылдэгшэ һүринүүдые Валера соможо гараа гээшэ,—гэжэ Михаил Николаевич омогорхон хөөрэнэ.

Михаил Николаевич пенсидэ гараһаншье һаа, гэртээ миин һуудаггүй, урагшаа һанаатай хүнүүдэй нэгэн юм. Энэ нүхэрнай өөрынгөө дураар 140 гектар сабшалан даажа абаһан. Үнгэрэгшэ хабар нүхэр Селиванов сабшалан дээрэ 3 мянган тонно шахуу шэбхэ гаргажа тараан, 120 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан юм. Хабартаа һайрамай уһаар сабшалангаа ундалуулжа, удаань Зэдэ голой мүльһэн хуягһаа һаламсаарнь, бүлүүр станци тодхуулжа, ехэнхи сабшалангаа гурба дахин ундалуулаа. Уһалалгада механизаторнууд Лаврентий Филиппов, Геннадий Лагосский гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Хабарай хара һалхинда хүйтэн нойтон гэнгүйгөөр ажаллаһанайнь үрэ дүн мүнөө эндэ гаража ерээ бшуу. Звено гектар бүриһөө дунда зэргээр 25—26 центнер һайн шанартай үбһэ хуряажа абана.

— Зунай аятай хаһада үхэр малдаа үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаагүй һаа, хэндэ гомдохобши. Тиимэһээ бидэ үбһэ ногооной шэмэеэ алдаагүй байхадань габшагайгаар хүдэлжэ, шадаал һаа ехэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха гэжэ оролдонобди. Бидэ хараалһан түсэбһөө гадуур 720 центнер үбһэ тушаагаад байнабди. Энэ һарын һүүл болотор үшөө мянгаад шахуу центнер үбһэ хурлаха гэһэн зорилготойбди. Шугы бургааһанай заха үзүүр, тохойнуудые дууһыень сабшаад байнабди. Манда 600 центнерэй үбһэн бухал болгогдоод байна,— гэжэ Михаил Николаевич хөөрэбэ.

Энэ звено Федор Филипповичи Чекмазовай звенотой мүрысэдэг юм. Түс звено мүн лэ һайнаар ажаллажа байнхай. Чекмазовай үбһэшэд 2200 центнер үбһэ хүряажа, даабариа холо үлүүлэн дүүргэнхэй. Түсэбһөө гадуур үбһэ бэлэдхэлгэ түс звенонуудта үргэлжэлһөөр.

Д. ХУБИТУЕВ,
манай корр.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

Хяагтын аймагай колхоз, совхозууд түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй таряа хуряалгада август һарын хорёодоор жэгдэрэн оробо. Байгша ондо Ехэ Нугын комбайнернууд 5600 гектар талмайн таряа хуряажа абаха юм. Механизаторнуудайнгаа оролдожо ургуулһан таряае шанартайгаар, түргэн болзорто хуряажа абаха гэһэн уряа доро эндэхи комбайнернууд ажаллажа байнхай. Гурбан хоногой туршада эндэ 450 гектарай таряан сабшагдаба. Комбайнернууд Юрий Петрович Лоскутников, Куприян Моисеевич Ефремов, Федор Максимович Рожков болон бусад халаанайнгаа туршада 25 гектар таряа сабшажа, даабариа 125 процент дүүргэнэ.

И. БУРЛУДСКИИ.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН, НОГООНОЙ ГУРИЛ БЭЛДЭЛГЫН БА СЕНАЖ ДАРАЛГЫН ЯБАСА ТУХАИ

1972 ОНОЙ АВГУСТЫН 21-нэй МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Сабшагдаһаниинь	Хуряагдаһаниинь	Үбһэн	Ногооной гурил	Сенаж
Баргажанай	55	87	39	1	3
Баунтын	54	84	26	—	—
Бэшүүрэй	60	95	37	53	37
Зэдын	40	89	20	22	19
Яруунын	48	79	15	29	15
Загарайн	65	85	39	10	119
Захааминай	66	88	40	2	98
Кабанскын	90	94	67	71	114
Хэжэнгын	65	82	32	24	59
Хурамхаанай	50	89	34	—	14
Хяагтын	54	91	31	26	13
Мухар-Шэбэрэй	50	90	26	58	44
Ахын	55	94	35	—	—
Прибайкалиин	74	90	62	—	—
Хойто-Байгалай	62	64	33	—	—
Сэлэнгын	48	94	31	20	31
Түнхэнэй	70	92	47	57	41
Улаан-Үдын	54	93	31	36	119
Хорийн	48	87	33	6	28
Республика бүхыдөө	56	88	32	28	47

...АГ ДЭЭРЭ: Ивалгын ОПХ-...обадахи отделениин дүй ...эй механизатор Гарма ...кууруза хуряажа яба...

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАГШАНАРАЙ ЗҮБЛӨӨНҮҮД ЭХИЛБЭ

Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхын урда тээ үнгэргэгдэдэг заншалта болоһон августын зүблөөнүүд хото, хүдөө нютагуудта боложо захалба. Үсэгэлдэр Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Зэдын, Кабанскын, Прибайкалиин, Хяагтын аймагуудай багшанар августынгаа зүблөөндэ сугларaa. Харин Хойто-Байгалай, Баунтын, Загарайн аймагуудта багшанарай зүблөөн мүнөөдэр эхилхэ юм.

Мүнөө жэлэй августын зүблөөнүүд дээрэ юрэнхы эрдэмэй дунда һуралсал бэелүүлхэ тушаа партиин табиһан эрилтэ тухай, һургуулиин хүдэлмэри тухай, СССР-эй бии болоһоор 50 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай үргэн ехэ хөөрэлдөөн болохоор хүлеэгдэнэ.

Кубын хүдэлмэришэдэй делегаци ерэхэнь

ГАВАНА. (ТАСС). Кубын хүдэлмэришэдэй, таряашадай, алба хаагшадай ехэ бүлэг делегаци Москва орохоёо мордобо. Социалис байгуулалтын элдэб һалбаринуудта ажаллахадаа, эрхим дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө Советскэ Союзда аяншалха шанда хүртэһэн байна. Үйлэдбэриин түрүүшүүл 15 хоног соо аяншалхадаа, совет ажалшадай хүдэлмэритэй, ажабайдалтай танилсаха, Москва болон Советскэ Союзай бусад хотонуудай үзэсхэлэн һайхан газарнуудаар ябаха юм.

Агаараар дээрмэдэлгые болюулха!

Хүн зониие олоорнь хюдаха элдэб эсын зэбсэг хэрэгсэлнүүд, фотодокументнүүд ба Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүүгээр США-гай агаараар хэһэн дайе элишэлэн гэршэлһэн бусад материалнууд Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй, Вьетнамда туһалха совет комитедэй августын 22-то Москвада болоһон хамтын заседанида хабаадагшадта харуулһан байгаа. Индохитадта США-гай хэһэн сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые шэнжэлэн мүрдэхэ уласхоорондын комиссиин делегаци Вьетнамай Демократическа Республикада һаяхан аяншалха үедөө эдэ материалнуудые суглуулһан байха юм.

Индохитадта американ империалистнуудай ээрхэг түримхэй ябуулгануудаа улам һүжэрөөлгэ эб найрамдалда, хүн түрэлтэндэ эсэргүү үзэгдөө дуулдаагүй ехэ, хорото ябуулга болоно гэжэ Вьетнамда туһалха совет комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ Л. Н. Смирнов уулзалга нээхэдээ тэмдэглэһэн байна. Зэрлиг бүдүүлиг шэнэ харата ябуулганууд ажахын барилгануудые, түбхын түрүүлэн даамбануудые, уһанай хаалтанууд ба түхеэрэлгэнүүдые бомбодолго зөөлөниие гэршэлнэ. Эдээниие гэмтээн һандаргахадаа, Вьетнамай олон миллион хүнэй ами наһанда аюул тохёолдуулна бшуу.

Ээрхэг түримхэйшүүлэй харата ябуулгануудые элишэлхэ хэрэгтэ уласхоорондын комисси ехэ туһа хүргөө гэжэ оратор тэмдэглээ. Комиссиин октябрьда болохо гурбадахи сессидэ зорюулжа, делегациин суглуулһан материалнууд олониитын анхарал татажа, Вьетнамай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгые саашадань бэхижүүлхэ байха гэжэ найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлээ.

Вьетнамай Демократическа Республикын уһанай хаалтануудые США-гай авиациин бомбодолгые буруушаажа, Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн соведэй шиидхэбэреэр августын 28-да үнгэргэгдэхэ үдэртэ эб найрамдалай тала баридаг совет хүнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэжэ уулзалгада хабаадагшад хэлэбэ.

(ТАСС).

НАЙРАМДАЛ, УЛАСХООРОНДЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ БЭХИЖҮҮЛГЫН АША ТУҺАДА

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай хамтын заседани

...й Верховно Соведэй ...Соведэй ба Националь... ...ай Соведэй гадаадын хэ... ...комиссинуудай хамтын ...августын 23-да Кремлиин ...соо болоо. 1972 оной ...а Москвада баталагда... ...ссинуудта зүбшэн хэлсэ... ...хэхын тула СССР-...но Соведэй Президиумэй ...Ракетэһээ хамгаалха ...нүүдые хизаарлаха ту... ...Социалис Республика... ...юзай ба Америкын Хол... ...дуудай хоорондын до... ...комиссинуудай гэшүүд ...сэбэ.

...Соведэй гадаадын хэ... ...комиссиин түрүүлэгшэ, ...ЦК-гай Политбюрогой ...КПСС-эй ЦК-гай секре... ...А. Суслов Советскэ пра... ...ын үмэнэһөө хэлэхын ...СР-эй гадаадын хэрэгүү... ...трэй нэгэдэхи орлогшо ...зецовто үгэ үгөө.

...й ба США-гай Ракетэ... ...алха түхеэрэлгэнүүдые ...а тухай договорто Со... ...юзай үмэнэһөө КПСС-эй ...енеральна секретарь ...ежнев, Холбоото Шта... ...нэһөө США-гай прези... ...иксон майн 26-да Моск... ...о гар табиһан юм.

...говороор хизаарлагда... ...тэһээ хамгаалха түхеэ... ...гү, али тэрэнэй компо... ...ые ондоо гүрэнүүдтэ дам... ...й оронойнгоо газар ...гадуур тодхохогүй гэһэн ...ын уялга договорой шу... ...й болоно. Энэмнай улас... ...н аюулгүй байдал бэхи... ...эжэн боложо, догово... ...шанарые улам дээшэ... ...амжаггүй.

...говорой хажуугаар, ...ескэ добтолхы зэбсэгүү... ...рлалгада хабаатай за... ...энүүд тухай саг зүүрын ...гар табигдаһан байгаа гэжэ В. В. Кузнецов үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Совет ороной ба Америкын дээдэ тушаалтадай байгша оной майда хэһэн уулзалгын үрэ дүн болгожо эдэ хэлсээнүүдые баталалга — КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлһон эб найрамдалай программа бэелүүлхэ хэрэгтэхи ехэ алхам, гадаадын политикын талаар манай партиин баримталдаг генеральна хараа шугамые бэелүүлхэ хэрэгтэ шухала хубита болоно гэжэ В. В. Кузнецов тусхайлан тэмдэглээ.

Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договор, стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлалгада хабаатай зарим хэмжээнүүд тухай саг зуурын хэлсээ баталһан ушар элдэб зэбсэгүүдые, тэрэнэй гол хубинь болохо стратегическэ зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрэлгэ хизаарлаха асуудалнуудые шиидхэхэ түрүүшын тодорхой ябуулга болоо гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договор США-гай конгрессэй сенадаар һайшаагдаа, энээниие эсэслэн баталжа дүүргэхын тула эсэслэн баталалгын грамотада президентын гар табигдаха ёһотой байна гэжэ В. В. Кузнецов мэдээсээ.

Эдэ хэлсээнүүд ехэ удха шанартай документнүүд гэжэ олоной зүгһөө мэдэрэгдэнхэй. Ядерна дайн хэрбээ үүдхэгдээ һаа, бүхы арадуудта тоолошгүй барашагүй гасалан зоболон ушаруулха, бүхы хүн түрэлтэндэ саглашагүй ехэ гэмтэл хохидол ушаруулха байһаниинь хүн бүхэндэ элитэ. Тиимэһээ бүхы оронуудай арадууд эдэ хэлсээнүүдые ехээр һайшаан угтаа.

СССР-эй Верховно Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР-эй ба США-гай хоорондын договор эсэслэн баталха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые нэгэ һаналтайгаар дэмжэхэ гээд этигэжэ байһанаа В. В. Кузнецов элирхэйлэн мэдүүлбэ.

В. В. Кузнецовой мэдээсэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ депутадууд: **Г. А. Жуков** «Правда» газетын шэнжэлэгшэ, армиин генерал **В. Г. Куликов** — оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник, **Л. Н. Толкунов** — «Известия» газетын ахамад редактор, **С. Н. Имашев** — Казахстанай КП-гэй ЦК-гай секретарь, авиациин генерал-полковник **А. И. Покрышкин** — СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-гай түрүүлэгшэ, **В. И. Дубинин** — алхалдаг экскаваторай машинист хабаадаа. Эдэ нэр бүгэдөөрэн зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан договорые ямаршье заһабаригүйгөөр һайшааха, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ эсэслэн баталхын тула эльгээхэ гэһэн дурадхал нэгэ һаналтайгаар дэмжэбэ.

Удаа тээнь **М. А. Суслов** үгэ хэлээ.

Советскэ правительствын үмэнэһөө СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецовой хэһэн мэдээсэл дотор, мүн СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай гэшүүдэй хэлэһэн үгэнүүд соо Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай асуудалаар майн 26-да Москвада баталагдаһан, СССР США хоёрой хоорондын договорые эсэслэн баталалгада хабаатай асуудал бүхы талаараа зүбшэгдөө. Стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлалгада хабаатай зарим хэмжээнүүд тухай СССР-эй, США-гай хоорондо тэрэл үдэр баталагдаһан саг зуурын хэлсээн хуулиин ёһоор эсэслэн баталагдахагүй байбашье, Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договортой нягта холбоотой туладаа, нэгэн доро зүбшэн хэлсэгдэһэниинь ойлгосотой.

Дурсагдаһан хэлсээнүүд ядерна дайнай аюул бага болгохо, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, стратегическэ зэбсэгүүдые яаралтайгаар бэлдэхэ ябадал хизаарлаха, зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, хүсэд бүрин хуряаха гэхэ мэтын шухала асуудалнуудые шиидхэхээр бүри таатай зохид оршон байдал хангаха зорилготой шухала ябуулга болоно гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай гэшүүд зүбөөр тайлбарилан тодорхойлбо. «Зэбсэгүүдые хуряалга — социализмын нангин зорилго болоно» гэһэн В. И. Ленинэй гайхамшаг үгэнүүдые һананабди, энэ зорилгын бодото дээрээ бэелүүлэгдэхынь тула шухала бүхы юумэ хэжэ байнабди.

Дээдэ тушаалтадай хөөрэлдөөнүүдэй үеэр 1972 оной май соо Москвада баталагдаһан, Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР США хоёрой хоорондын договор, тэрэшэлэн стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай саг зуурын хэлсээн ба бусад документнүүд хадаа КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлһон амгалан байдалай түлөө тэмсэлэй программа бодото дээрэнь дүүргэхын тула Коммунис партиин, Совет гүрэнэй сэхэ шууд баримталан бэелүүлдэг эб найрамдалта гадаадын политикын үрэ дүн, ехэ амжалта болоно.

Совет, американ дээдэ тушаалтадай хөөрэлдөөнүүд, тэдэнэй шухала үрэ дүнгүүд Советскэ Союзай хүсэ шадалай үргаһанай, дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй хубаарилгын социализмын аша туһада хубилһанай зайлашагүй үрэ нүхэсэл болоно. Социальна ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор харилсан оршолгын гол ёһонууд уласхоорондын харилсаанай хүгжэхэ шухала нүхэсэл болоһон, шэнэ оршон байдал тогтонхой. Дайнай хойто тээхи олон жэлэй туршада социалис оронуудтай харилсаандаа харша политика, «хүсэ хэрэглэлгын» политика баримталдаг байһан Америкын Холбоото Штадууд мүнөөнэй шэнэ оршон байдалда уласхоорондын хэрэгүүдые зүйтэйшэгөөр сэгнэжэ захалһан, «Совет социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын харилсаануудай үндэһэ һуури» гэжэ Москвада баталагдаһан документ дотор тэгшэ эрхэтэй байлгын, амгалан гуримаар харилсан оршолгын гол ёһо үндэһэ болгохо, хүсэ хэрэглэлгэһээ гү, али хэрэглэхээр занаха ябадалһаа арсалгые үндэһэ болгожо, хоёр талын адли аюулгүй байдалай аша туһа мэдэрхэ, бэшэхэ ушартай болоо.

Совет гүрэн тушаа хэлэбэл, зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа хэлсээе США-тай баталхын тула гадаадынгаа политикын удха шэнжые хубилгаагүйбди. «Капиталис оронууд тушаа, тэрэ тоодо США тушаа, манай шууд баримталдаг хараа бодол гэбэл, амгалан гуримаар харилсан оршолгын гол ёһонуудые бодото дээрэнь сэхэ шууд, хүсэд бүрин бэелүүлхэ, али али талада ашатай туһатай холбоо хүгжөөхэ, бэлэн байһан гүрэнүүдтэй эб найрамдал бэхижүүлхээр харилсаа холбоо байгуулха шухала» гэжэ партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн тоосоото элидхэл дотор хэлэгдэһэн.

Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР США хоёрой хоорондын договорой, тэрэшэлэн стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай саг зуурын хэлсээнэй гол ушар удхань В. В. Кузнецовой элидхэл дотор, депутадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо дурдагдаа.

Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хэлсээ баталагша тала бүхэн хоёр районһоо тодхоод хизаарлаха ёһотой гэжэ договор дотор хараалагдана.

Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договор, стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай саг зуурын хэлсээ баталхын тула ехэ хүсэлэлгэ гаргаха, бүхы ушар байдалнуудые али али талаһаань шэнжэлжэ үзэхэ, олон һарын турша соо оролдосотой нэтэрүү хүдэлмэри ябуулха шухала болоһон байна. Иимэ байхань ойлгосотой, зайлашагүй. Яахадааб гэхэдэ, аюулгүй байдал хангаха, ядерна дайнай аюул бага болгохо саашанхи арга боломжо хангаха асуудалнууд табигдаһан байгаа бшуу. Мүнөө зүбшэлэгдэжэ байгаа хэлсээнүүдэй удха шанар юуб гэхэдэ, эдэ хэлсээнүүд гол зэбсэглэлгые хизаарлаха уг зорилготой, ракетно-ядерна стратегическэ зэбсэгүүдые хаһаха шэглэлтэй байна.

Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договорой, тэрэшэлэн стратегическэ зэбсэгүүд тушаа саг зуурын хэлсээнэй өөрсэ гол зүйлэй талань гэбэл, энэ договор ба хэлсээнүүд хоёр талын адли аюулгүй байдалай гол ёһые үндэһэн болгоно, ракетнэ стратегическэ зэбсэглэлгын талаар ганса талын булюу эрхэ олгоногүй. Энэнь дурсагдаһан документнүүдэй бодото удха, шухала зүйл болоно.

Совет ороной, Америкын дээдэ тушаалтадай хөөрэлдөөнүүдэй үеэр Москвада баталагдаһан документнүүд соведшье, американшье арадуудта ашатай, туһатай байна. Эдэ документнүүд бусад бүхы арадуудай аша туһада, эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэхэ шухала удха шанартай шэнэ алхам болоно, уласхоорондын шахардуу байдалые ниитэ дээрэнь һуларуулгын аша туһада харюусана.

Бидэнэй зүбшэн хэлсэжэ байгаа документнүүд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө үндэрөөр сэгнэгдэһыень мэдэнэт. Эдээниие бүхы совет хүнүүд ехэтэ һайшаана, социалис хани нэгэдэлтэ оронууд дотор ехээр һайшаагдан угтагдаа. Олонхи оронуудай гүрэнэй ба политическэ ажал ябуулагшад бүхы дэлхэйн олониитэ шахардуу байдал һулаарулха, ядерна дайе зайсуулха ба аюулыень бага болгохо хэрэгтэ эдэ документнүүдэй ехэ удха шанартай байһые онсолон тэмдэглэнэ.

Договорые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэбэ. Комиссинуудай тобшололые депутадууд бүгэдын дуугаар баталан абаа. Тэрээн доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ: СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын договорые һайшаагаад, эсэслэн баталхыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ һанамжалан дурадхаха.

• • •

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшын орлогшо, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшын орлогшо А. Ю. Снечкус СССР-эй Верховно Соведэй комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаадаба.

(ТАСС).

ХҮДЭЛМЭРИ ДЭЭРЭЭ, ниитын ажабайдалда коммунист хүн ямар байха ёhотойб, хани хүдэлдэг нүхэдтөө ямар жэшээ харуулжа ябаха зэргэтэйб? Энээн тухай манай партийна бүлэгэй суглаан дээрэ нэгэтэ ехэ хөөрэлдөөн болоо бэлэй.

Иимэ хөөрэлдөө дэлгэхэ шалтагааншье байhан юм. Зарим коммунистнуудай хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандажа, участогаймнай зэмээр шэрэм шудхалаада голодоhон заримдаа гарадаг болоо hэн. Мүн хүдэлмэришэдэймнайшье дунда журам эбдэхэ, ажалдаа гээгдэхэ ушар олошорбо.

Тиимэ болохолоор, бүхы хүдэлмэришэдтэ шанга эрилтэ табихын тулада, нэн түрүүндэ иимэ эрилтэ коммунистнуудта табижа, даалгагдаhан ажалайнь түлөө тэдэнэй өөhэдынь харюусалга дээшэлүүлхэ шухала байгаа.

Партийна бүлэгтэмнай 9 коммунист тоологдоно. Харин участогтамнай хамта 22 хүн ажаллана. Коммунистнууд ахалагша мастер, мастераар, хэбшэдээр хүдэлдэг. Тэдэнэй хүдэлмэридөө, ажалдаа, албанадаа ямараар хандадагhаа участогай бүхы хүдэлмэри дулдыдана ха юм. Тиимэhээ тэрэ суглаан дээрээ хэмнай хэр зэргээр ажалланаб, ямар алдуу эндүү гарганаб, коммунист хүн ямар байха ёhотойб гэжэ сэхынь хөөрэлдэhэн байнабди.

Коммунист бүхэн даалгагдаhан ажалайнгаа түлөө харюусалгаяа мэдэржэ, бэе бэедээ, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө шанга эрилтэ табижа ябаха зэргэтэй гэhэн тобшолол хүн бүхэн тэрэ суглаан дээрэ хэhэн байха.

Юрэнхыдөө бүлэгэймнай суглаан ехэ эдэбхитэйгээр үнгэрдэг юм. Hара бүридэ заатагүй нэгэ, заримдаа хоёршье суглаа үнгэргэнэбди. Асуудалнууднай участогай ажал хүдэлмэриhөө, ажабайдалhаа дулдыдадаг. Байгша ондо зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалнуудай заримыень цэрлэбэл, ажалай журам, продукциин шанар тухай, залуу үетэнииие хүмүүжүүлгэдэ коммунистнуудай үүргэ дээшэлүүлхэ, социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэхи дутагдалнуудые усадхаха, архидалга ба алкоголизмтай тэмсэл шангадхаха тухай гэхэ мэтэ болоно.

Партийна бүлэг, тэрэнэй уялга ба харюусалга

ЭРИЛТЭ ШАНГАДХАХА, ХАРЮУСАЛГЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Эдэ асуудалнууд гэб гэнтэ, даб гээд коммунистнуудай үзэмжэдэ табигдаагүй юм. Ямар асуудал хэлсэхэеэ цехэй партийна организациин бюротой, участогай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэдэг заншалтайбди. Hүүлээрнь коммунистнуудта али нэгэн асуудал бэлдэхэ даабари үгтэдэг. Тиихэдээ ямар асуудалда гол анхаралаа хандуулхыень хэлэдэг, заадаг байнабди.

Участогаймнай дүй дүршэлтэй хэбшэдэй нэгэн коммунист Борис Александрович Гончаров продукциин шанар тухай асуудал бэлдэлсээ hэн. Участогайнгаа бүхы хүдэлмэришэдэй ажалтай хэдэн үдэрэй туршада танилсаhан, үйлэдбэриин технологиин ямараар сахигдадагые шалгаhан байгаа.

Партиин үнинэй гэшүүн Р. Т. Рабданов ажалай журам тухай асуудал бэлдэжэ, суглаан дээрэ элидхэhэн юм. Тиихэдээ ганса коммунистнуудай журам дээрэ тогтоо бэшэ, харин бүхы участогай, цехэй ажабайдал дээрэhээ жэшээ абажа, ажалай саг гээлтын, голодоhо гаргалгын хохидол, шалтагааниинь аржыса харуулаа бэлэй.

Суглаанай үзэмжэдэ табигдаха асуудал бэлдэхэдээ, коммунистнууд өөhэдынгөө, мүн нүхэдэйнгөөшье ажал хёрхоор харадаг сэгнэлтэ үгэхэдөө эрилтэ, харюусалгатайгаар хандадаг байна. Тиигээгүйдэшье аргагүй. Хүнэй ажал, журам сэгнэхын тулада өөрыгөө ондоо нюдөөрөө хаража үзэхэ хэрэгтэй.

Архидалга ба алкоголизмтай тэмсэл шангадхаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгын үедэ коммунист В. Л. Полутов нүхэдэйнгөө үмэнэ шангаар харюусаха баатай болоо hэн. Ушарынь гэбэл, хаа яахан архиин үнэртэй ажалдаа ерэдэг, энээн дээрэhээ болоо, голодоhо гаргадаг байhан юм.

Коммунистнуудые даалгагдаhан ажалайнгаа түлөө харюусалга ехэтэйгээр хүмүүжүүлгэдэ тэдэнэртэ партийна даабари үгэжэ, дүүргэлтыень ходо хинан шалгажа байха гээшэ тон ехэ үүргэтэй гэhэн тобшолол бидэнэр бүлэгэйнгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл дээрэhээ хэhэн байнабди. Манай коммунистнууд булта даабаритайнууд, хэhэн юумэниинь тусхай дэбтэртэ бэшэгдэжэ байдаг. Ээлжээтэ суглаанай болоходо хэнэй юу хэhэн тухай дуулгагдадаг, заримкоммунистнуудай тоосоон шагнагдадаг байна. Жэшээнь, социалис мүрысөөн тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэдэ коммунист И. И. Шкурко энэ талаар профсоюзай бүлэгэй хүдэлмэри тухай тоосоо hэн.

Партийна даабариин дүүргэлтын түлөө намhаа hуража, минии тоосоо шагнажа болохо гэжэ мэдэжэ ябахадаа, коммунистнууд энээндээ харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандадаг байна, энээн тушаа нүхэдтөөшье эрилтэ табидаг гээшэ. Хараалагдаhан үдэр агитаторай тү, али политинформаторай ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө үнгэргөөгүй байбал, юун болобоб, хэзээ хэхэ хүмүүн гэжэ нүхэдынь hурадаг, асуудаг заншалтай. Энээндэнь харюусаха хэрэгтэй болодог.

Манай шэрэм шудхалаагай хэб хэдэг участок СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, юhэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб декабриин 5 болотор дүүргэхэ гэhэн уялга абанхай.

Уялга абаха гээшэ харюусалгатай хэрэг юм. Тэдэнээ дүүргэхын түлөө ажаллаха, оролдохо шухала гэжэ ганса манай коммунистнууд бэшэ, харин бүхы хүдэлмэришэднай hайса мэдэрнэ бшуу.

Туйлаhанаа батадхажа, бүри hайн амжалта туйлахын түлөө коллективэйнгээ хүсэл эрмэлзэлые коммунистнууднай толгойлжо ябана. Партиин гэшүүнэй үндэр нэрэ хүндэдэ бүри шанга эриятэтэйгээр хандажа, хамаг юумэнэй түлөө харюусалгыень бүри дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөө үе сагай эрилтэ болонхой.

Партийна документнүүдые hэлгэлгэдэ бэлдэжэ байха үедөө бидэнэр, коммунистнар, энээн тухайгаа мартаха ёhогүйбди.

Г. СТУПИН,
ЛВРЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехэй хэбшэдэй участогай партгруппорг.

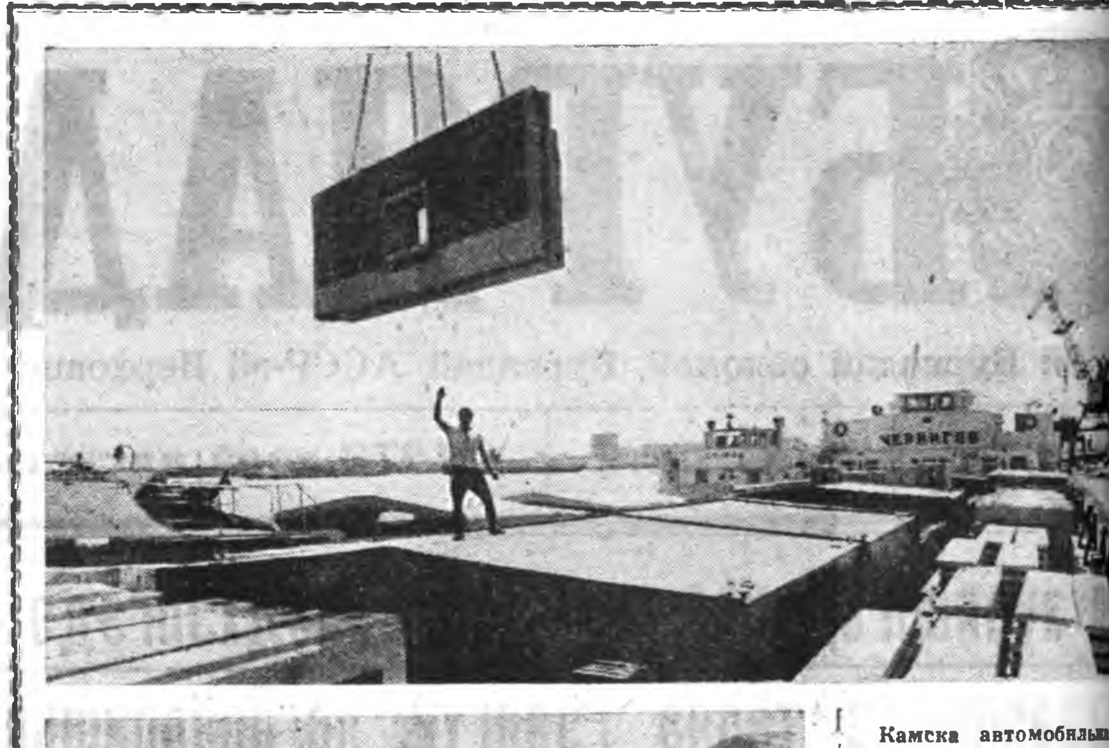

ПСКОВСКО ОБЛАСТЬ. Великолукска локомотиво-вагон заhабарилгын заводой дэргэдэхи hуралсалай пункт область соогоо эрхим гэжэ тоологдодог. Пункт hуралсалай hайн баазатай, hайнаар түхеэрэгдэhэн тусхай классуудтай. Совет Армиин албанда ошохо залуу хүдэлмэришэд эндэ hурадаг. Заводто хүдэлдэг дүй дүршэлтэй инструкторнууд, запасай офицернүүд тэдэниие hургадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мотоцикл үзэжэ байhан hурагшад.

ТАСС-ай фотохронико.

КОММУНИСТ
тухай хөөрөөн

МАГТААЛТАЙ МАШИНИСТ

БАЯН-ГОЛОЙ электростанциие Зэдын комбинадай «Зүрхэн» гэжэ нэрлэдэг. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй үйлэдбэрилжэ, булад утаhаар дамжуулhан элшын хүсөөр үнэтэ молибден, вольфрам, мүн бэшэшье баялиг малтажа абтадаг. Имагтал зайн лэ галай халуун элшын ашаар эдэ угаа шухаг ашагта зүйлнүүд шулуунhаа илгагдажа, шанаржуулагдадаг ха юм даа.

Зайн элшэ үйлэдбэрилдэг станци мүн лэ өөрын тусхай «зүрхэтэй» юм. Энэнь турбинанууд болоно. Иимэ эгээл харюсалгатай газарта эгээл бэрхэ, ехэ дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд хүдэлжэ, тэдэниие хүдэлгэжэ байдаг.

Иимэ хүнүүдэй нэгэн хадаа КПСС-эй гэшүүн Кузьма Селифанович Зайцев болоно. Турбиныш ахалагша машинистаар тэрэ хорин долоодохи жэлээ ажаллана. Коммунис ажалай ударник алдартай Зайцев болбол аймаг дотороо олондо мэдээжэ болонхой. Тушаалта ажалдаа ёhотоор лэ хандадаг гээшэ. Элдэб эбдэрэлдэ, hааталгада, гэнэ оеолдо огто оруулангүйгөөр эдэ турбинануудые ашагладаг мэргэжэл түгэс мастер юм. Тэрэнhээ гадна Кузьма Селифанович хэды hурагшадые өөрынгөө мэргэжэлдэ hургажа гаргаа гээшэб! Мүнөө үедэ тэрэ Баян-Голой энергетигүүдэй гурбадахи үетэндэ ажалайнгаа баян дүй дүршэлые дамжуулан үгэнэ.

— Би хорин жэлэй туршада Кузьма Селифановичтай сугтаа хүдэлхэдөө тэрэниие хүдэлмэришэ, бэрхэ шадабаритай, энэрхы сэдьхэлтэй хүн гэжэ ойлгонхойб. Хэжэ байhан ажалдаа тэрэ бүхы үнэн сэдьхэлhээ хандадаг хадаа өөрынгөө hурагшадые эрхим жэшээнэй хүнүүд болгоо ха юм даа. Хамаг дүй дүршэлөө тэдэндээ дамжуулжа шададаг юм,— гэжэ энергоцехэй начальник Станислав Максимович Юзов хөөрэнэ.— Нүхэр Зайцевай хуби заяан, ажалай баян намтар манай цехэй түүхэтэй сэхэ холбоотой, тэрэ цехтээ суг ургалсаhан хүн. Предприятимнай коммунист ажалай нэрэ гэдэ 1963 ондо хүртөө hэн. Кузьма Селифановичай али бэрхээр ажалладаг, хэрэгтэй эдэбхитэйгээр оролсодог, ажалай журам мэгэмше хазагайруулдаггүй хүдэлмэришэдые ашаар лэ нимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүргэгдөө юм,— гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Кузьма Селифанович Баян-Гол hууринай түрүүшын тэрэ бодоhон сагhаа хойшо түхэл шарайень танигдахаар бэшэ болотор хубилгалсаhан хүн. Түрэл тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо хоёр жэлэй добтолгын үедэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдаhан хэмжээнүүдые бүтээлгэдэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Нүхэр Зайцев поселково Соведэй гүйсэдкомой байгуулhан ажаhуудалай кварталай нэгэ бүлэг толгойлно. Энэ кварталынь Баян-Гол тосхон соогоо эрхим гэhэн нэрэ солотой болонхой.

Кузьма Селифановичай ажаябадалынь, тэрэнэй ажалай намтар хадаа жаран наhандаа гэшхэлжэ ябаhан үбгэдэйхидэл адлирхуу. Юрэдөө, хүйтэн халуухиие нилээд үзэhэн хүн даа.

1940 ондо Кузьма хүбүүн Улаан сэрэгэй зэргэдэ алба хэхэеэ мордоо бэлэй. Жэл шахуу hуралсалай полкдо байтарнь дайн эхилбэ гэhэн hүртэй мэдээсэл соностожо, тэрэнэй саашанхи амгалан сагайнь тэниглэн байдалта зорилго бэелүүлэгдэнгүй үлэжэ, Эхэ орондо добтолон халдаhан хархис фашистнуудые дайлан дараха нангин уялга тэрэниие угтаа бэлэй. Тиигэжэ Кузьма Зайцев 1941 оной август hарада Москва шадарай Можайскын шэглэлдэ дайлалдажа байhан армиин буудагша болоо, дайшалхы намтараа эхилээ. Уданшьегүй залуу сэрэгшэ баатаршалга харуулжа, «Шэн габьягай түлөө» медаляар шангагдаба. Харин жэлэй туршада дайлалдажа ябатараа, баруун гараа хүндөөр шархатажа, госпитальдо оробо. Эмнэд тэрэниие сэрэгэй албанда ябажа шадахагүй гэhэн шиидхэбэри гаргаба.

Тиигэжэ түрэл Захааминаа бусажа. Юнхэрэй уурхайhаа Эхэ орондоо шухаг хэрэгтэй болодог вольфрам, молибден малталсажа, тэрэ ажалайнгаа намтар үргэлжэлүүлээ hэн. Иигэжэ Кузьма Селифанович дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ юрын ажал хүдэлмэридэ ябабашье, булимтарагшадые үй бута сохихо ехэ тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые оруулалсажа, илалтын үдэрые угтаhан. Холтоhоной руднигай забойнуудта хүдэлмэрилжэ байтарнь эгээл түрүүшын тоодо оруулажа, тэрэнэй Баян-Голой шулуу hуурин хурхайда хүдэлмэрилхэнь эльгээгээ hэн. Тиимэhээ коммунистнуудтай илалтын үдэр хэрэжэ эрэбэ. Шахтер Кузьма Зайцев «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ «Шэн габьята ажалай түлөө» гэhэн медалаар шагнагдаба. Тэрэ жэлэй сентябрь hарын 17-ной үдэрые Зайцев лашье мартадаггүй. Энэ үдэр эрхим шахтер; ажалай баатар Кузьма Селифанович Зайцев коммунистнуудай партиин зэргэдэ абтаа hэн. Мүнөө 27 жэлэй туршада коммунист нэрээ дээрэ үргэжэ ябана. Энэ үе соо таhалгаряагүй Баян-Голой электростанциин турбинна цехтэ ахалагша машинистаар ажаллаhаар.

Кузьма Селифановичай үхибүүдынь эсэгынгээ жэшээгээр, эсэгынгээ ажалай габьята замые нэрэтэй түрэтэйгөөр үргэлжэлүүлнэ. Анатолий хүбүүниинь hонгиныn нүүрhэнэй карьертэ үрэмдэлгын станогой машинистаар хүдэлжэ байдаг. Тиихэдэ Валентина басаганиинь тосхонойнгоо эдеэ хоолой магазинда наймаалагшаар, Надеждань электростанциин бүлэлгын оньhонуудай машинистаар хүдэлмэрилнэ. Татьяна басаганиинь энэ зун 10 класс дүүргэжэ, Улаан-Үдын технологическэ институтда hуралсахаар абтанхай.

Үнгэрhэн хатуу шэрүүн дайнай, амгалан тайбан жэлнүүдэй hубарилдан үнгэрhые hанаандаа оруулхадаа, ажал гээшэ хүниие алишье талаhаань, ямаршье үе сагта шэмэглэдэг лэ юм байна гэжэ Кузьма Селифанович гүн сэдьхэлдээ домоглон ябадаг.

— Ажабайдалайнгаа замда найдамтайгаар алхалжа, ажал хүдэлмэри шуналтайгаар хэжэ байгты гэжэ залуушуулдаа захиха хүсэлэнтэйгшэб. Хүн ажаллахадаал золтой, жаргалтай ябадаг юм. Намда ондоо хуби заяан хэрэггүй, —гэжэ К. С. Зайцев үгэеэ яаралгүйхэн дүүргэнэ.

Сагаан толгойтой болоhон, хүдэр бэетэй, барагар шарайтай Кузьма Селифановичай үбсүүндэ «Ажалдаа шалгарhанай түлөө», «В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэйн ойн хүндэлэлдэ», «Шэн габьята ажалай түлөө» медальнууд, «РСФСР-эй промышленностиин коллективүүдэй социалис мүрысөөнэй отличник», «Габьята шахтер» гэhэн тэмдэгүүд ялална.

Иимэл намтартай даа, мүнөө үеын хүдэлмэришэн, КПСС-эй гэшүүн, үнэр баян булын толгой Кузьма Селифанович Зайцев. Энэ минии магтаха гэhэн нютагай сууга хүн.

Ш. БАКШЕЕВ.
Захааминай аймагай «Ажалай туг» газетын редакторай орлогшо.

Улаан-Үдын Ленинэй орден то мяханай комбинадай консервын заводто энэ жэлэй мартhаа эхилжэ, шэнэ продукци—тахяин тарган мяха үйлэдбэрилэн гаргагдадаг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мяханай консерва бэлдэхэ байhан хүдэлмэришэд.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ХОНИШОН БҮЛЭ

Үлтэртэ мал үсхэбэрилдэг «Байгал» гэжэ hуралсалай ажахын түрүү хонишон Бальжин Цоктоевич Цыренов, тэрэнэй нүхэр Долгор Будаевна Будаева хоёртой уулзаhан тухайгаа хөөрэхэм.

Түлэнжын Добо гэжэ яhала нэлэнхы үргэн, аяар саана хүрэтэр ногоорон нэмжыгшэ бэлшээри дээрэ hүрэг хонидой хушууран бэлшэжэ ябахань харагдана. Эндэ хонидой хорёогой хажууда задарюун томо бэетэй, наhажаал болоо ябаhан хүн морёо тэргэhээнь мулталжа байба.

Бальжан Цоктоевич ажалаа hайн мэдэдэг хүн. Тэрэ партиин гэшүүн болоhоор үнинэй. Дайнай hүүлээрхи хүшэр жэлнүүдтэ Захааминай аймагта колхозой түрүүлэгшээр хэдэн жэлдэ хүдэлhэн, hүүлээрнь Мухар-Шэбэрэй аймагай мал шахан таргалуулха Сутайн совхозой отделениие эрхилэгшээр ажаллаhан байба. Тэрэ хаанашье ябахадаа, ямаршье ажал хэхэдээ, ходол магтаалтай ябаhан. Тэрэнэй нүхэр Долгор Будаевна баhал зон нүхэдтэй хүн ааб даа.

Бидэ яаралгүй хөөрэлдэбэбди. Ажалайнгаа амжалтада, үхибүүдэйнгээ хүл дээрээ гараhанда тэдэнэр омог баяртайгаар хөөрэнэд. Тиин бидэшье тэдэнэй ажалайнь дүй дүршэл харуулха хүсэлтэй, анхаран шагнанабди. Тэдэнэр жэл бүхэндэ хэдэн зуугаад эхэ хонидые харууhалжа ондо оруулна.

Анха түрүүн энэ hуралсалай ажахыда ерэхэдэнь, директорэй кабинет соо ямар ажал даажа абаха тухайдань хөөрэлдөөн болобо.

— Таанар хоюулаа партиин гэшүүн байнат. Илангаяа Бальжан Цоктоевич, та харюусалгатай хүдэлмэридэ ороо hаа, яахабта? Жэшээнь, малай фермые даагшаар хүдэлжэ туршыт даа,—гэбэ.

— Үгы даа, битнай анханай малша угтай хүн гээшэб. Гэр бүлөөрөө мал ажалда хүдэлхэ хүсэлэнтэйб,—гээд, тэрэ өөрынгөө дурадхал оруулаа hэн.

Тиигээд хонин ажал дээрэ хүдэлөө hаа, ядалдахагүйбди гэжэ hанагдана гэбэ. Тиигэhээр эдэ хоёр коммунистнарай хүсэл бэелээд, Түлэнжын Добо гэжэ газарта байратай эхэ хонидой отарые даажа абаба.

Hуралсалай ажахын hайн үүлтэрэй хонид байгаашье hаа, зуун эхэ хонин бүриhөө ойройдоол далаяад хурьгад абтадаг, гурбан килограмм тойрон ноохо хайшалдаг отара байба. Теэд Долгор Будаевна Бальжин Цоктоевич хоёр урданайнь үрэ дүнгүүдэй яахадаа бага байhыень hайсал шэнжэлээ hааб даа. Түрүүшээр харахада үбhэ тэжээлээр дутамаггүй, бэлшээришье яhала уужам хэбэртэй. Теэд гол шалтагааниинь хаанаhаа унгитайб? Тон түрүүн харууhанhаа, хонишодой өөhэдынь шадабариhаа болоо ёhотой. Түрүүн хүдэлhэн хонишодой дүй дүршэлынь багададаг, хонидтоо саг соонь хүсэд хээли абхуулдаггүй байжа болоо.

Эндэ өөhэдынгөө хүсэндэ найдажа хүдэлөөгүйдэ урагшаа газар хорооходгүйбди гэлсэбэ. Хонидой үрэжүүлгые өөhэдынгөө хинамжада абаха, үбhэ тэжээлэй асуудалаар ажахын дирекцидэ, партбюродо эрилтэ табижа байха болоно. Тиихэдэ хони, хурьгадта үбэлэй дулаан байра хэрэгтэй. Эдэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхын тула конторо тээшэ hайсал ябадал хэгдэhэн, суглаануудта дээгүүр яhалал hанамжа, дурадхал оруулагдаhан гээшэ. Хүдэлмэриин эмхидхэлэй талаар амжалта үзэгдэбэшье, хонидой байрые hэльбэн заhабарилха, дулаалха талаар мүнөө хүрэтэршье биратай хубилалта болоногүй. Энэ асуудал тушаа хөөрэлдэхэдөөл эдэ хоёр хонишод шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэдэг.

Түрүүшынгээ жэлдэ Цыреновтэн зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абажа, хонин бүриhөө ноохо хайшалха түсэбөө дүүргэжэ урмашаа hэн.

Тиигээд 1970—1971 оной үбэлжэлгын саг ерэбэ. Энэнь—юhэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэл. Тон харюусалгатай жэл. Энээниие hайнаар үнгэргэhэнhөө саашанхи амжалтануудынь дулдыдаха байгаа. Тиигээдшье энэ үедэ хамаг ажахынууд — республикымнай колхоз, совхозууд үйлэдбэриингөө гол hалбари—хонин ажалые хүгжөөхэ харюусалгатай, ехэ зорилгонуудые табиба. «Байгал» гэжэ hуралсалай ажахын дирекци болон партбюро шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ анхарал хандуулхадаа, тон түрүүн коммунистнуудта, ажахынгаа эдэбхитэдтэ түшэглөө.

Тэрэ жэлэйнь дүн яhала hайн байба. Зуун эхэ хонин бүхэнhөө 110 хурьгад абтаа, хонин бүриhөө ноохо хайшалха түсэбшье үлүүлэн дүүргэгдээ hэн.

Эндэ ямар нюусатай байгааб, ажалаа ямар онол аргаар эрхилээб? Эдэ асуудалнууд ажахын захиргаанай, партийна бюрогой анхарал татадаг болобо. Тиигэжэ нүхэр Цыреновтэнэй дүй дүршэлые бусад отарын хонишодой дунда дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй болоо ха юм.

— Үбhэ тэжээлнай дутамаггүй хүрөө, бэлшээрн hайн. Шэнэ түл абаха үедөө айхабтар нарилнабди. Зооветеринарна заабаринуудые гүйсэдөөр хэрэглэхые оролдонобди. Теэд лэ хони, хурьгадай байраар hайн байдаг hаа, үшөөшье ехэ үрэ дүн туйлагдаха hэн,—гэжэ хонишод хэлэнэ.

Тэдэнэр асуудалнуудта тиигэжэл харюусадаг hэн. Тиигэнгүй яахаб. Тэдэнэр мал ажалай талаар hургуули ехэтэй мэргэжэлтэд бэшэ байhан тулада, өөhэдынгөө доторой сэдьхэлэй заабаряар, урданайнгаа малша хёрхо дүй дүршэлөөрөө амжана ха юм.

Цыреновтэнэй амжалта тухайда «Сахилгаан», дайшалхы хуудаhанuудта бэшэгдэдэг, ханын hонин до магтаалай үгүүлэл толилогдодог, конторын газаа хүндэлэлэй туг үргэгдэдэг болобо. 1971 ондо Бальжан Цоктоевич Цыренов энэ туйлалтынгаа түлөө «Улаан-Үдын аймагай эрхим хонишон» гэhэн нэрэ солодо хүртөө бэлэй.

...Хонидынь гол газараар бэлшэжэ ябатараа, юундэшьеб өөдөө тэгүүлээд, хүдөөлиг хуурай добо газарай ногоо шэмхэлээд үзэнэ хэбэртэй. Тэдэ амитад амтан соогоо бэлшэжэ hурашанхайл хаш. Эдэ хоёр хонишод тэдэниие агшан зуурашье харааhаа алданагүй, хани халуун хөөрэлдөөнэй үедэшье тэдэнээ мартанагүй хэбэртэй, гараад харанад.

Мүнөө жэлэйнь үрэ дүн ямар гээшэб?

Хонин бүриhөө 5 килограмм ноохон хайшалагдаа. Тиихэдээ дүрбэн зуун эхэ хонидноонь 500 толгой хурьгад абтаа. Зуунhаа зуун арбан хурьга абаха уялгатай аад, тэрэнээ 113-да хүргөө. Тиихэдэ хонин бүриhөө 4,5 килограммай орондо 5 килограмм ноохон хайшалагдаад, даабариhаа хоёр центнерээр ехэ ноохон абтаhан болоно бшуу. Энээхэн отараhаа хэды ехэ ашаг олзо орооб? Түсэбhөө гадуур зуун хурьгад, 200 килограмм ноохон ажахыда ороо бшуу.

Эдэ үрэ дүнгүүд тухайгаа хөөрэжэ байхадаа, Долгор Будаевнагай шарайдань баярай толон бадарhандал болоно.

— Хонин ажал дээрэ хүдэлхэдэ hайн байнал даа. Hара hалхинда ябахадаа, өөhэдөөшье элүүр энхэ болошообди. Юрэдөөл, оролдожо ажаллабал, олзошье hайн байна. Нёдондо юhэн зуугаад түхэригэй нэмэлтэ түлбэри абаа hэмди. Мүнөө жэлэйхимнай hураггүй дээшээ байха юм ааб даа. Эхир хурьгад тон олоор абтаа. Эхирлэдэг хонидоо, мүн тэдэнэйнгээ хурьгадые тэмдэглэжэ абадагбди,— гэжэ гэрэй эзэн эхэнэр хөөрэнэ.

Саашадаа байра байдал тухайдаа хөөрэлдэнэ. Эндэхи отаранууд ажахын тоосоондо оруулагдаагүй юм байна. Хажуу тээhээ хүлеэгдэhэн барилгашадай бригаданууд ерэжэ малайнь байрануудые баридаг. Шанар муутайгаар барилга хэгдэнэ. Жэшээнь, Цыреновтэнэй хонидой байранууд баригдаhаар гурбан жэл болобошье, мүнөө hандаржа эхилэнхэй. Дээрэhээ дуhаалдаг, дороо нэбтэ нородог. Тиигэжэ ехээр аммиагай үнэр гутахадаа, хони, хурьгадые үбшэлүүлжэ магад байна. Эдэ дутагдалнуудые ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна бюро анхаралдаа абаха ёhотой гээшэ аабза. Тиин эдэ коммунистнууд, хонишод зүбтэйл ажаглалта хэнэ гэжэ hанагдана. Ажахын тоосоон... Үнэхөөрөөл малшад, хонишодой бригаданuудые ажахын тоосоондо оруулhан байгаа hаань, хамаг байра, хашаа хорёонь өөhэдынь дуран соо баригдаха, заhагдаха байгаал.

Hаяшаг ороhон хура бороогой уhаар үндалhан Түлэнжын Добо үдэрhөө үдэртэ хүхэржэ харагдана. Тарган сагаан хонид толгойгоо үргэхэ сүлөөгүй, сэл ногоохон набша намаануудые шэмхэлнэ. Тиин хоёр бэрхэ хонишод үглөө бүхэндэ болоhон хубилалтануудые ажаглан харанад. Эдэнь ашатай hайн хубилалтанууд, ажалайнь үрэ дүнгүүдые арьбадхажа байhан хубилалтанууд ха юм.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

Хэблэлhээ га...

АРБАН НЭГЭДЭ... НОМЕР

«ЭРДЭМ БА ША...

«БАГШАМНАЙ, ТАНДАА ДОХИНОБДИ»

«Автомашинын кабина соо һууһан наһажаал багша харгын хоёр талые хёрхоор хаймадан шэртэнэ. Июль һарын нарата сэлмэг үдэршье, хүр сабаар хушагданхай хүйтэн үбэлэй үедэшье, ямаршьеб даа тансал өөртэнь мэдээжэ нюусана хубаалдахала байһандал энэ тала үзэгдэдэг, һанаа сэдьхэлыень хүдэлгэдэг.

Жолоошон хүбүүн машинаяа залаха зуураа, хажуудаа һууһан нүхэр тээшээ хирэ-хирэ болоод лэ, хулгай нюдөөрөө адаглан ябатараа, үнишье тэсэнгүй:

— Александра Михайловна, намайе танинагүй гээшэ гүт? — гэжэ асууба.

Багша жолоошон тээшэ эрьежэ, сэхэ хараад харюусана:

— Хүлисыт, юрэдөө, һанажа ядаад байналби.

— Мүнөө һанахал байхат даа,— гээд хүбүүн бүри хүхюутэй болоно. — Олон жэл үнгэрөө. Хоёрдохи класста һуража байхадаа, танай хэшээл дээрэ асуудалда харюусаха болоходоо, партаһаа бодожо шадахагүй байгаа һэмнайб даа...

Александра Михайловна юунэй болоһые һанажа ядан гүлеэнэ.

— Өөрыгөө партадаа уяжархиһан байгаа бишууб,—гэжэ бүришье хүхюутэй болон нэмээнэ.

— Ээ, шимни тэрэ шабим гээшэ гүш? Юундэ мартахаб? Тэрэ ушарые эрхим һанаа хүн аабзаб даа. Энеэхэ, сухалдахашье аргагүй байгдаһан юмэл,—гээд багша ташаганаса энеэнэ.

Тэрэ үе саг тухай багша шаби хоёр таһалгаряагүй хөөрэлдэһөөр, Тайлса хүрөө һэн.

Залуу багша нэн түрүүн Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын дунда һургуулида хүдэлжэ, бишыхан хүүгэдые һургажа эхилээ һэн. Тэдэнэрэйнь олонхи мүнөө хүрэтэр өөрынгөө түрүүшын багшада бэшэгүүдые эльгээһэн зангаараа. Дунда һургуули эгээл түрүүн дүүргэгшэдэй нэгэниинь — мүнөө доцент, эрдэмэй кандидат, хоёрдохинь—дунда һургуулиин директор, гурбадахинь — математик, тэдэнэрэй дунда — багшанар олон. Врачнуудшье бии.

...Автомашинын түргэн ябадалда хажуугаарнь харгы зуралзана. Энээнтэй мүрысэжэ байһан шэнгеэр багшын ойндо үнгэрһэн жэлнүүд эжэлүүдгүй һанагдана. Хуушанайнь шаби — жолоошон, баяртай зангаараа.

Үнэгэтэйн долоон жэлэй һургуулиие А. М. Филиппова дүүргэжэ гараһан юм. Тэрэ 1935 оной үнгэрһөөр хэды жэл болоо гээшэб? Эхэ оромнай улам һалбаржа, дэлгэр баян болонхой.

— Һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ зэргэтэйт.— гэжэ һургуулиин директор Леонид Александрович Молоков тиихэдэ хэлэһэн юм. Һүүлдэнь һурагша бүхэнтэй хөөрэлдэжэ, харгыдаа хүрэхэ мүнгэтэй гү, ямар хубсаһатайб, училищада орохо болоходонь, түрэлхидынь ямараар ханданаб гэжэ һонирхоһон байна.

Удаань хүн бүхэндэ туһаламжа үзүүлээ. Юуб гэхэдэ, тэдэнэрэй олонхинь үшөө 16 наһа гүйсөөгүй байжа, паспортгүй һэн...

Студент ябаһан жэлнүүд мартагдашагүй даа! Заримдаа хүшэр хүндэшье, нүгөөдэ үедөө баяр зугаатайшье байдаг гээшэ.

Домог суудa ороһон партизан хүтэлбэрилэгшын аша басаган Анна Елисеевна Каландаришвилиие яажа мартахаб! Тэдэнэртэ уран зохёолой кружок ябуулдаг байһан Елена Ивановна Хоринская (Катрицкая) хододоо зүрхэ сэдьхэлдэнь байхал. Эдэ багшанар тон ехэ эрдэмдэ һургажа гаргаа.

Александра Михайловнагай ажаллаһан олон жэлнүүдэй туршада, хажуудань ябалсаһан жолоошон хүбүүн шэнги, тоомгүй, тэршээ һурагшад хэды олон байгаа гээшэб?!

Тэдэнэрэй зариманиинь алфавит гээшэмнай юун бэ гэжэ удаан ойлгожо ядалсадаг байһан юм. Гэбэшье, саг жэлнүүд үнгэржэ, булта һургуулитай, эрдэмтэй болоho гараа. Тэдэнэрэй олониинь өөһэдөө багшанар болонхой. Теэд Александра Михайловнаашье һуралсалаа үргэлжэлүүлһэн намтартай.

А. М. Филиппова 1953 ондо Буряадай багшанарай институт заочноор дүүргээ, тиигэжэ һургуулидаород хэлэ ба литература заадаг болонхой.

...Машина баруун гар тээшээ годирон, бишыха ябаад байхадаа, Дээдэ-Тайлса һуурин хүрэнэ. Александра Михайловна кабинаһаа буухынгаа урда тээ жолоошон тээшэ эрьелдэжэ, асууна:—Хэдые түлэхэбиб?

— Александра Михайловна, юу хэлэнэ гээшэбта? Намайе тиигэжэ бү гомдохоогыт. Намайе һургажа гаргаһандатнай һайниие хүргэнэб,—гээд жолоошон хүбүүн хүхюутэй болоно.

Кабинын үүдэн хаагдажа, машина саашалаа һэн. Энэ уулзалга Александра Михайловнада баһал баярые асараа бшуу. Өөрынгөө шабиин шадамар бэрхээр машина жолоодожо ябахада, баясангүй яахаб. Тиигээдшье энэ багша хэдэн олон хүнэй «хүлыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада» хүргөө гээшэб! Тиихын тула сүлөө сагаа, хүсэ шадалаа гамнаагүй бшуу.

Александра Михайловна 34 жэлэй туршада һургуулида багшалаа. Ганса Дээдэ-Тайлсын һургуулида гушан жэлдэ хүбүүд, басагадые һургаа бшуу. Үнгэрэгшэ жэлдэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай ёһоор энэ багшада «России Федерациин һургуулинуудай габьяата багша» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо. Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэридэ хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаһан үнинэй багшада иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ зүб лэ олгогдоо ха юм даа.

Түрэл партиин XXIV съездын шиидхэбэриин ёһоор, арадай гэгээрэлдэ болон элүүрые хамгаалгада хамаатай хүдэлмэрилэгшэдэй салин дээшэлүүлхэ тухай тогтоолой КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй зүгһөө тунхаглагдаад байхадань, Александра Михайловна баяр омогорхолоо мэдүүлэн хөөрэнэ:

— Хүдөө нютагуудта хүдэлдэг багшанар энэ мэдээсэлые тон баяртайгаар угтаа. Парти, правительствамнай эдир үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ анхарал хандуулна. Энэнь мүнөөшье эли тодоор харагдаба. Зүб даа. Совет засагай тогтоһон үдэрһөө хойшо агуу Ильич багшамнай багшанар тухай һанаагаа зобожо эхилээ һэмнай. Иимэ халуун анхаралда харюу болгон, үшөө оролдосотойгоор хүдэлжэ, коммунизмда ажаһууха хүнүүдые һайнаар хүмүүжүүлхэ, эрдэм номоор хуяглаха дуран хүрэнэ бшуу.

...Энэ хүнэй үгэһэн эрдэм һургуулитай хүбүүд, басагад мүнөө өөһэдөөшье багшанар болоод ябахадаа, түрүүшынгээ һурагша Александра Михайловнае үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ хүндэлдэг:

— Багшамнай, тандаа дохинобди!

Б. ЛАЙДАПОВ,
В. СИВКОВ.

Хөри.

Минскын Якуб Коласай нэрэмжэтэ полиграфическа комбинадай коллектив «Просвещение», «Народная асвета» хэблэлнүүдэй захилнуудые болзорһоо урид дүүргэбэ. Һуралсалай шэнэ жэлдэ һурагшад 76 ондоо нэрэтэй 10 миллион ном абаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: офсетнэ хэблэлэй цех. Печатник коммунист Александр Таран (зүүн гарһаа) ба тэрэнэй туһалагша Дмитрий Дивак хэблэлэй шанар шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Номой шэнжэлэл ба шүүмжэлэл

АРАДАЙ УРЛАЛ ДАЛАЙ МЭТЭ

...ряад арадай уран шэмэгэй ...ство хадаа соёл культурын ...э шанарай таһаршагүй хуби ... Буряадуудай уран шэмэгэй ...ство юугээрээ һонин бэ? ... хадаа түрэл арадайнгаа ажа...лай толи боложо, уран ша...ринень харуулна бшуу. Хэм ...түрэйнгээ, үндэһэн онсо тү...гөө талаар илгарна. Мүн ...эз буряад зоной дунда мүн..., хэдэн зуугаад үе дамжан ...өөр ерэһэн угалзанууд өөр ...гөө һуури олоһон.

...аршье үе сагта ажаһууһан ...удай ажабайдал, гэр бай... уран шэмэглэлэй зүйлнүү... баян байдаг байгаа гэжэ түү...худаһанһаа мэдэнэбди. Бу...ай суута эрдэмтэ этнограф ...Н. Хангалов үшөө 1910 ондо ...о бэшээ һэн: «...нажарай гэ... ута үдэрэй тогтоходо, ... оёдолшо буряад эхэнэр...эй омогорхол түрүүлэн, уран ...гын зүйлнүүд бүтээгдэжэ, ...эн искусствын жэшээ боло...һэн. Элдэгдэһэн арһаар хуб... гутал эсхэжэ, логшолго, шэ...лыень бэлдэдэг байһан. Уран ... оёдолшод гоёлой хубсаһа, ...нуудые нарин логшолгоор, ...ар шэмэдэг юм һэн».

...рядуудай ажаһуудалай ... хэрэгтэй, эгээл юрын юумэ... гааһан ба хэтэ, дүрөө ба ..., шэрээ ба абдар—хуу ис...тын ёһотой уран бүтээлнүүд ...р үзэгдэн, нюдэнэй хужар ...ор байгаа бшуу.

...ад арадай уран шэмэгэй ...удые түсэбэй ёһоор саг үр... шэнжэлхэ хүдэлмэри имаг...овет засагай тогтоһон хойно ... Хорёод-гушаад онуудта бу...удай угалзанууд, уран бү... зүйлнүүд суглуулагдаһан

... буряад нютагуудта, ...уа. Боохондо, Ойхон арал...н шэмэгэй нилээн ехэ юумэ ...лагдажа, СССР-эй арадуу...нографиин музейдэ (Ленин... мүн М. Н. Хангаловай нэ...э хизаар ороноо шэнжэл... республиканска, Ц. С. Сампи... нэрэмжэтэ уран зурагай ...лан Улаан-Үдын), В. А. Об... нэрэмжэтэ хизаар ороноо ...лгын (Хяагта) болон Эрхүү... Шэтын музейнүүдтэ табигда...айна.

...Э. Петри, С. В. Иванов, ...Хороших гэжэ совет мэдээ...нжэлэгшэдэй зохёолнууд соо ...и зоной уран шэмэгэй ис...тво тухай хэлэгдэһэн байдаг. ...е далаад онууд болотор ... шухала асуудалые хэншье ...а шэнжэлээгүй, нэгэшье ...и хэблэгдээгүй байгаа.

...л түрүүшын шэнжэлгэ ... ондо тараа. Тэрэ хадаа яһа...ытэй шэнжэлэгшэ А. В. Ту... гэгшын «Буряад арадай ...тво» гэжэ ном. Зүгөөр тү... энэ шэнжэлгэ шүүмжэ...эй зүгһөө юундэшьеб ...донгүй үнгэршөө. Дан ху...лагаар бэшэгдэһэншье һаа, ...В. Тумаханиин ном буряад ...ай урлалые саашань шэнжэл...эрэгтэ өөрынгөө һайн үүргэ ...үлээ.

...эдэ «XVII—XIX зуун жэл... буряадай искусство» гэ... выставкэдэ Москва хотодо ...тумэнэй һонирхолые татан, ...тгүй ехэ амжалтатайгаар ...эн юм. Буряад арадай ур... имэ урданай түүхэтэй юм гэ...рим зон мэдээшьегүй бай...йжа болоо .Зүб даа, тэрэ ...ээдэ буряад уран бэлигтэ...раар бүтэһэн гайхалтай ...н зүйлнүүд табигдаһан бай-

...эй һүүлдэ Буряадай номой ... 1971—1972 онуудта ара...ан шэмэгэй зүйлнүүдые ха...н гурбан альбом хэблэжэ, ...йн юумэ хээ. Тэдэнэй нэ...лулая: «Модоор хэһэн бу... скульптура», «Түмэрэй зүй... хэһэн буряад уран бүтээл», ...ад арадай угалза».

...өө тус статья соогоо тэрэ гурбан альбомые шэнжэлэн, өөрынгөө зүгһөө сэгнэлтэ үгэхэ хүсэл байгаа юм.

«Түмэрэй зүйлөөр хэһэн буряад уран бүтээл» гэһэн альбомые искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат И. И. Соктоева, научна хүдэлмэрилэгшэ Р. Д. Бадмаева гэгшэд согсолжо, тэрэнэй хэблэгдэхэдэ, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат В. Ц. Найдаков харюусалгата редакторынь байгаа. Тэрэ альбом соо 110 зураг үгтэһэн. И. И. Соктоева оршолыень, Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн хүдэлмэрилэгшэ К. Б. Шулунова научна каталогыень бэшэбэ.

Түмэрэй зүйлөөр хэһэн буряад бүтээл хадаа арадай уран шэмэгэй искусствын эгээл хүгжэнги һалбари мүн гэжэ оршол соонь тон зүб хэлэгдэнэ. Хара болон үнгэтэ түмэрөөр юумэ хэдэг дүршэл үеһөө үедэ дамжуулагдажа, улам хүгжөөгдэжэ байгаа юм. Буряад дархашуул түмэрөөр малшадай, ангуушадай эгээл хэрэгтэй юумэ бүтээдэг байһан. Хутага, дүрөө, һаадаг, зэбэ, хэтэ, гааһан, мүнгэн ооһор—булта хүнэй ажабайдалда хэрэглэгдэдэг юумэнүүд шуу.

Уншагшад хадаа альбом соо барлагдаһан алибаа юумэнэй нэрые, хаана, хэзээ, ямар дарханай уран гараар бүтэһые научна каталогһоо мэдэжэ абаха аргатай. Мүн ямар аргаар бүтэһэн бэ, ямар хэмжүүртэйб, музейдэ ямар номероор хадагалаатайб гэһэн мэдээсэл каталог соо үгтэнхэй.

Гэбэшье зохидоор хэблэгдэһэншье һаа, тус альбом бага зэргэ дутагдалтай. Альбом соо оруулагдаһан материал түхэл түхэлөөрөө, хэгдэдэг онол аргаараа бүлэглэгдөөгүй, гоёлой гү, али гэрэй хэрэгсэлэй зүйл гү гэжэ илгагдаагүй. Үшөө тиихэдэ буряад нэрэ томьёонууд булгандань үгтөөгүй. Мүн түмэрэй зүйлөөр хэгдэһэн бүтээлнүүдэй угалзын онсо янза тухай хэлэгдээгүй. Зүүн болон баруун буряадуудай урлал хоорондоо уран һайханай ямар илгаатайб, юугээрээ адлиб гэжэ мэдэхын аргагүй. Гадна автор оршол соогоо Цэдэн Нимаев, Сосор Санжеев, Дэмбрэл Бадмаев, Дулгар Логинова, Галсан Тубчинов, Цэрэтэр Намжилон мэтын бэлигтэ бүтээлшэдэй ажал хэрэгтэ хуряангыгааршье һаань сэгнэлтэ үгэхэ байгаа гэжэ һанахаар. Юуб гэхэдэ, нэрлэгдээшэшье, мүн бусадшье уран дархашуулай, бүтээлшэдэй хэһэн юумэнүүд мүнөөнэй арадай уран шэмэгэй дээжэнь боложо, буряадуудай сэдьхэлдэ омогорхол түрүүлнэ ха юм.

«Модоор хэгдэһэн буряад скульптура» гэһэн альбом яһала һайнаар согсологдоһон. Согсологшодынь — И. И. Соктоева, К. М. Герасимова гэгшэд. Харюусалгата редакторынь — В. Ц. Найдаков. Оролтын статья тон хуряангыгаар бэшэгдээшье һаа, модоор хэгдэһэн буряад скульптурын бүхы һалбариие, тэрэнэй хүгжэлтын бүхы шатые харуулһан байна. Нарин һиилүүршэд гэжэ совет үедэ суурхаһан Шойсорон Жамбалов, Баир Норбоев, Содном Бодиев, Шоён Дашиев гэгшэдэй уран шадабари тухайшье хэлээтэй. Альбомдо хабсаргагдаһан каталогһоо Буряадай модон скульптура тухай хэрэгтэй мэдээсэл абахаар лэ.

Зүгөөр ямар бүтээл хэзээ хэгдэһэн бэ, музейдэ ямар номертойгоор хадагалагданаб гэһэн мэдээн үгы. Үнгэтэ зурагай хэдэн буулгабари альбомой хуудаһануудай хоорондо нягдаһан. Теэд тэдэ зурагууд тон муугаар хэгдэһэн, тиимэһээ нюдэнэй хужар боложо шадаагүй.

Нэрлэгдэһэн хоёр альбом хадаа СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай Буряадай филиалай Буряадай ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр хэблэгдэһэн байна. Соёлой болон түүхын дурасхаалта зүйлнүүд тухай материал хэблэхэ гээшэ нобшо, ажал ехэтэй байдаг юм. Зүгөөр хэблэгдээд байхадаа, тон сэнтэй, олондо туһатай бшуу. Юрэдөө, амжалтатайгаар эхилһэн энэ хүдэлмэри саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Модон дээрэ зураһан зурагууд тухай, зөөлэн эдээр (арһаар, һэеыгээр, бүдөөр) хэһэн зүйлнүүдые харуулһан ном түргөөр хэблэхээр болоо. Баһа «үндэһэн буряад хубсаһан» гэжэ альбом хэблээ һаа, ехэл һайн байгаа. (Монгол нүхэднай бүри 1968 ондо монгол хубсаһан тухай альбом ехэ һайнаар хэблээ һэн гэжэ ажаглая).

«Буряад арадай угалза» гэжэ томо альбомой хэблэгдэһэниинь олонитые ехээр һонирхуулаа. Тэрэниие уран зурааша Ф. И. Балдаев согсолоо юм. Р. Д. Бадмаева К. Б. Шулунова хоёр оролто статьяень бэшээ. Редакторынь —А. Я. Нагорнова. Уран һайханайнь редактор—И. Н. Стариков. **Ехэ хэмжүүртэй, олон үнгөөр шэрдэгдэһэн, 60 саарһан дээрэ барлаатай угалзанууд** — арадай урлалда дуратайшуул эгээл түрүүшынхиеэ иимэ бэлэгтэ хүртэбэ.

Энэ альбом хадаа сагаа гамнангүй, тон дуратайгаар буряад арадай угалза суглуулагшадай олон жэлэй хүдэлмэриин дүн. Буряадай уран зураашад Б. Будаев, Ц. С. Сампилов, Р. С. Мэрдыгеев, Г. Е. Павлов, Ф. И. Балдаев республикын хүдөө нютагуудаар, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудаар ябажа, буряад абдар, эргэнэг болон бусад юумэнүүдһээ угалзануудые буулгажа абадаг байһан. Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. И. Балдаев илангаяа оролдосотойгоор суглуулжа, гамтайгаар хадагалжа, эгээл зохидхонуудыень шэлэжэ, томо альбом согсолоод, һүүлэй һүүлдэ хэблүүлжэ шадаа. Альбомой һайн талань олон. Жэшээнь, оролтын статья һайнаар бэшээтэй, угалзанууд зохидоор шэлэгдэһэн.

Гэбэшье согсологшые, хэблэгшэдые бага зэргээр «зэмэлхэ» дуран хүрэнэ.

Нэгэдэхеэр, угалзанууд һайнаар шэлэгдэһэншье һаа, эмхи гуримгүйгөөр һубаринхай. Үнгэрхэдөө, хуудаһануудынь номергүй.

Хоёрдохёор, ямар материал дээрэ (түмэрэй зүйл гү, али модон, саарһан гү, али зөөлэн эд) «гүйлгэһэн» угалзаб гэжэ мэдэхын аргагүй. Хэн, хаана, хэзээ, ямар юумэнһээ тус угалзые буулгажа абаһан бэ гэжэ заагдаагүй.

Гурбадахяар, ямаршье угалза өөрын нэрэтэй байдаг гээшэ ааб даа. Жэшээнь, «түмэн жаргалан», «үүлэн хээ», «эбэр угалза» гэхэ мэтэ. Теэд хэблэгдээшэ альбом соо ямар угалза оруулагдааб гэжэ мэдэхэгүй хүнэй тухайлхань бэрхэтэй.

Дүрбэдэхеэр, нютаг нютагай буряадуудай угалза сохом өөр өөрын илгаатай, онсо шэнжэтэй байһан байха. Теэд альбом ираһан хүн Ольхоной буряадуудай угалза урда бэеынхидэйхиһээ юугээрээ илгаатайб гэһэн мэдээсэл абажа шадахагүй байна.

Хэрбээ эдэ бүхы дутагдалгүй һаа, альбом нилээхэн ехэ сэнтэй, научна удха шанартай, монголшо эрдэмтэдэй, искусство шэнжэлэгшэдэй, этнографуудай урдаа табяад һуухаар ном болохо һэн.

Дээрэ дурсагдаһан гурбан альбомой дахин хэблэгдэбэл, заагдаһан дутагдалнуудые бэлээр усадхажа боломоор. Тэдэнэй дахин хэблэгдэхэ байһанда һэжэг түрэнэгүй. Юуб гэхэдэ, тэдэ альбомууд номой магазинай таг дээрэ удаан хэбтэнгүй тарашоо бшуу. Энэ ушар хадаа тон хэрэгтэй юумэнэй хэгдэжэ байһые элеэр гэршэлнэ.

Совет үедэ эбтэй эетэй аха дүү арадуудай бүлэдэ буряадуудай уран бэлиг улам ехээр сэсэглэн һалбараа гээшэ ааб даа. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн урда тээ буряад арадай урлалые харуулһан альбомуудай хэблэгдэһэниинь гүнзэгы удхатай. Алдарта энэ ойе, мүн Совет Буряадай табин жэлые угтуулан, буряад арадай эртэ урда сагай түүхэтэйшье һаа, ходоо залуу байдаг искусствада зорюулһан юумэнүүд үшөөшье олоор гараха бэзэ гэжэ найдаха дуран хүрэнэ. Юуб гэхэдэ, арадай урлал далай мэтэ дундаршагүй ха юм!

Н. КОЧЕШКОВ,
искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат.

Редакцида харюусана

ҺҮНИИН ХАРАНХЫГААР...

Гэһэн гаршагтай фельетон манай газетын июлиин 22-ой номерто толилогдоһон байгаа. Гүрэнэй ан усхэбэрилдэг, агнаха хорюултай газар болохо Мухар-Шэбэрэй аймагай Алташын хүбшэдэ һүниин харанхыгаар үргөөл хэжэ, гүрэнэй, арадай зээри баялигта арьяатан мэтэ ороһон тус аймагай агнууриин ниитын инспектор Р. И. Маковеев ба тэрэнэй дахуулнууд тухай тус фельетон соо шүүмжэлэгдэһэн юм. Тиимэһээ гүрэн түрын, бүгэдэ арадай удха шанартай хэрэгые тоонгүй, арадай баялигта хоро хүргэжэ ороһон хулгайшад Маковеев болон тэрэнэй дахуулнуудай хэрэгые хаража үзэхыень Буряадай АССР-эй прокуратурада манай редакци хандаһан байгаа.

«Фельетон дотор хэлэгдэһэн гэмтэ ябадал эндэ үнэхөөрөө болоһон байна. Мухар-Шэбэрэй аймагай милициин таһаг июль һарын 20-һоо Маковеев ба Перевалов гэгшэдэй гэмтэ хэрэгые мушхэжэ, элирүүлжэ эхилээ,— тэрэнэй дүнгөөр хэмжээн абтаха байха»,— гэжэ Буряадай АССР-эй прокуророй орлогшо П. Коростылев манай газетэдэ мэдээсэбэ.

Цырен Шагжин

Борбоосгойн хүбүүн Борсоохой

Рассказ

(Түгэсхэл. Эхиниинь августын 24-нэй номерто).

Борсоохой хүбүүнэй хажууда модоной оройдо хараасгай шубуухан ниидэжэ ерээд һуушаба. Тэрэ хадаа мүнөө өөрынгөө түрэл халуун орондо һүрэг нүхэдөөрөө ниидэжэ ошохые бэлдэжэ байһан байгаа. Энэ хараасгай Борсоохой хүбүүн хоёр үнинэй танил һэн. Хэзээнэй гэжэ гү? Борсоохойн үшөө Байгал далайн эрьедэ багжагар хушын оройдо борбоосгой соогоо һуужа байхада, тэрэниие юрын һамар бэшэ гэжэ хараасгай мэдээд, хүбүүнтэй танилсажа, ходо ниидэжэ ерэдэг, аяар холынгоо орон дайда тухай олон һайхан һониннуудые дуулгадаг, ниидэхэ замдань тохёолдодог элдэб олон уршагта ябадалнууд тухай хөөрэжэ үгэдэг байба. Борсоохой хүбүүн хараасгайн хөөрэхые шагнаха тон ехэ дуратай байдаг бэлэй. Мүнөө хараасгай шубуугаа үзэхэдөө, Борсоохой баярлажа, тэрээндээ хандаба:

— Хүндэтэ хараасгай, мэндэ амар! Үбэлэй хүйтэнэй орожо ерэхэһээ түрүүн халуун ороноо бусаха гэжэ бэлдэжэ байна гүш? Намайгаа абажа ошыш даа, гуйнам шамайе! — гэжэ урин зөөлэхэнөөр хүбүүн хэлэбэ.

— А-а, энэ ши борбоосгойн хүбүүн Борсоохой гээшэ гүш? Хаанаһаа эндэ һуужа байба гээшэбши? Бухэли жэл соо шамайгаа үзөөгүйб. Мүнөөхи шиниин байрладаг борбоосгойшье үгы болонхой, шамайгаа һалаа, хосороо гэжэ гэмшэдэг байгаалби. Үгы, юрэдөө, яагаад, хайшан гээд эндэ һуужа байба гээшэбши? — гэжэ Борсоохойтой уулзаһандаа хараасгай баярлан пипинаба.

Энэ үедэ мүнөөхи хэрмэн-хээтэйн олон нүхэдтэйгөө хамта шииг-пииг гэлдэн, эндэ дүтэлжэ ябахыень Борсоохой дуулажа, хараасгайда мэгдүү түргэн хандаба:

— Хүндэтэ хараасгаймни, туһалыш! Үтэр түргэн намайгаа ондоо газарта абаашыш. Хэрмэд дүтэлжэ ябанал. Намайешни һамар гэжэ ойлгоод эдижэрхихэл. Түргэлыш, хүндэтэмни, түргэлыш!

Борсоохойе хараасгайн хам шүүрэжэ абаад ниидэхэтэй хамта энэ гэшүүһэн дээрэ хэрмэд үймэлдэн ерэжэ шууялдаба:

— Хаанаб? Хаана орошобо гээшэб? Мэнэ һаяхан эндэхэнэ байгаа һэн хамнай, — гэжэ гайхалсана. Тиихэдэнь хараасгай мүнөө Борсоохой хүбүүнтээ аяар холо ниидэжэ ябашаһан байба.

Хараасгай шубуухан Борсоохой хүбүүгээ нэгэ томолиг хуһан модоной узуурта, хэрмэн-хээтэйнэрэй ябадаггүй газарта асарба.

— Мүнөө тэдэшни эндэ шамайе олохогүйл байха,—гэбэ хараасгай.

— Хүндэтэ хараасгай, тэрэ халуун орондо намайгаа абаашыш даа, — гэжэ Борсоохой дахин тэрэнээ гуйба.

— О-о, тэрэмнай холын газар гээшэл даа! — гэжэ хараасгай гүнзэгыгөөр һанаа алдаба. — Тэндэ хүрэжэ ошохо гээшэмнай бэрхэтэйл хэрэг даа. Тиимэ холын, тиимэ хүндэ хүшэр аян замые амитан лэ гээд тэсэжэ дабажа шадахагүй юм гээшэл. Теэд яахаб, шиниингээ һэшхэл тэбшэжэ, тэрэ өөрынгөө хамта ниидэхэ һүрэг шубуудаараа зүбшэжэ үзөөд лэ, харюугаа хэлэхэ болоо бэзэб. Хаанашье ошонгүй, эндэхэнээ һуужа байгаарай. Үглөөдэр бидэ ниидэхэ болзортойбди, — гээд хараасгай шубуун дэгдэбэ.

Үдэшэ орой боложо, боро хараан буужа ерэбэ. Унтаха саг дүтэлбэ. Борбоосгойн хүбүүн Борсоохой һанаа үнөөндэ дарагдан, бодолгото болоно: «Тэрэ Баяр хүбүүнэй хармаан соо һуухада ямар зохид гээшэ бэлэй. Теэд мүнөө алхам бүхэндэм аюултайл». Тиигээд Борсоохой хур хагда руу шургажа һажаба. Нэгэ юумэнэй уухилха, шииг-пииг гэхэ абяанһаа залд гэжэ һэришэбэ.

Тэрэнэй хажуугаар хоёр бишыхан хулгана ниишэ тиишээ гүйлдэжэ, хоорондоо дуугаралсаба:

— Тугаар хада эндэхэнэ хараасгай нэгэ һамар асаржа табяад, ниидэшэнэ һэн хамнай, хараа һэн гүш? — гэжэ нэгэниинь нүгөөдэһөө асууна. — Тэрэниие өөрынгөө ута нүхэн соо абаашажа хадагалха байгаа, хэдышье хатуу яһатай һаа, хэрэгтэйл болохо һэн. Мүнөөшни ухаангүй хүйтэн үбэл болохонь гэлсэнэ бэшэ гү?

— Хаана ошохо һэм даа, үглөөгүүр гэрэлтэй болоһон хойно бэдэрүүжэмди, — гэбэ нүгөөдэнь.

— Юу хэлэнэ гээшэбши? Аяар үглөөгүүр болоторшни ондоо амитан абаад ябашахал,—гэжэ нэгэниинь ухаа алдаба. Тиигээд арайхан лэ Борсоохойе һабараараа дайражархин алдаба.

Иимэ ушар үзөөд, дуулаад байхадаа, Борсоохой хүбүүндэ унтахые һанахаар бэшэ боложо, хагдан худар бүри ехээр шургаба. «Юрэдөөл түргэн үүр сайһай даа, түргэн лэ хараасгаймни ерэжэ, намайгаа абаашаһай даа» — гэжэ бодоно. Тиин үглөөгүүр үүр сайха багта бүхөөр унташаба.

Үглөөнэй улаан наранаар хараасгай шубуун ерэжэ, хуһан модоной оройгоор баяртай солбоноор ниишэ тиишээ ниидэн, Борсоохой хүбүүе дуудаба. Бүхы һүрэг шубуудынь Борсоохой хүбүүе нэгэ нэгээрээ ээлжээлэн үргэжэ, халуун орондо абаашаха гэжэ шиидхэһэн байгаа. Энэ баяртай һониноо Борсоохойдо дуулгаха гээд хараасгайн оглохододо, харюу үгы. Борсоохой хүбүүншье харагданагүй.

— Хаанабши, Борсоохой? Харюусыш! — гэжэ хараасгай оглон ниидэнэ.

Энэ үедэ хагдан соо унтажа хэбтэһэн Борсоохой хүбүүн нойрһоо һэрижэ, хараасгайн оглохые дуулажархиба. Теэд лэ оһол болоходоо, тэрэ хагдан соогоо орёолдожо бусайдашоод, яашье тэндэһээ гаража ядаба.

— Би эндэб! — гэжэ Борсоохой бүхы хүсэеэ согсёлжо, шадал соогоо һүхирбэ. Теэд аяар дээрэ ниидэжэ ябаһан хараасгайн шэхэндэ Борсоохойн ахир һулахан абяан хүрэжэ дуулдабагүй.

Борсоохой нүхэрыемни ямар нэгэ амитан һамар гэжэ һанаад лэ эдижэрхибэ гээшэл даа гэжэ хараасгай досоогоо гэмшэн, хуһан модоной оройгоор урагша хойшоо ниидэнэ, оглоно, дуудана.

— Хаанабши, Борсоохой, хаанабши?

Хараасгайн дуугарха абяанһаа, унтажа хэбтэһэн хулганануд һэрижэ, нүхэн сооһоо гүйлдэжэ гарабад.

— Би шамда үсэгэлдэр тэрэ һамар бэдэржэ гэртээ оруулая гэжэ хэлээ бэшэ һэн гүб. Дуулана гүш, энэ мүнөө үсэгэлдэрэймнай хараасгай абаашахаяа ниидэжэ ерэбэ ха юм.

Хулганануд ухаангүй мэгдүү түргэнөөр хагдан соогуур һамар бэдэржэ оробод.

— Энэ хэбтэнэ ха юм, энэ. Зай, энээниие нүхэн соогоо абаашая...

Хулганануд үдхэн хагда ногоон соо бүхөөр хүрмэлдөөд хэбтэһэн Борсоохойе һабарнуудаараа татажа гаргаад, нүхэн худараа шэрэбэ.

Борсоохой нүхэрөө бэдэржэ сүхэрөөд ябаһан хараасгай, һүүлшынхеэ хуһанай оройгоор тойрожо ниидээд, гомдолой мүртэ үшөө нэгэ дуудан оглобо.

— Бор-соо-хой! Хаанабши? Харюусыш!

— Би эндэ байнаб! — гэжэ Борсоохой бүхы шадалаараа һүхирбэ.

Тэрэниие һабартаа бажуугаад ябаһан хулгана сошоһондоо алдажархиба. Энэ үедэ хараасгай агшан зуура шуран бэрхээр Борсоохойе хам шүүрээд, номоной годли мэтээр зурагад гэжэ, огторгойе дүүлин, халуун ороноо ниидэжэ ябаһан һүрэг нүхэдөө эрьюулэн ниидэбэ.

ЧССР. Отроковицедэхи «Мораван» гэжэ авиационно заводой инженернүүд болон конструкторнууд олон янзын орео ниидэлгэнүүдые хэжэ шадаха З-526-АФС» самолёт зохеожо гаргаба. Энэ самолет нэгэ мотоортой, нэгэ хүнэй һуухаар хэгдэһэн. Машина туршалгануудые гараа. Чехословак спортсменүүд энэ самолёдоороо мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «З-526-АФС» самолёт ээлжээтэ туршалгата ниидэлгэдээ гарахаяа бэлдэжэ байна.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

СЭДЬХЭЛЭЙ ШЭМЭГ—СЭСЭГҮҮД

Хотын ажалшадай амардаг, сэнгэдэг паркын павильон соо таримал сэсэгүүдэй выставкэ нээгдэбэ. Эндэ орожо ерэхэдэ, ногоон дэбдихэр дээрэ гоё һайхан сэсэгүүдээр угалзатуулан бүтээһэн багша Ленинэй дүрэ зураг, «СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ой» гэжэ бэшэгдэһэн аржагар томо үзэгүүд эндэ орогшодой анхарал татаадхина. Үргэн ута залай нүгөө захада «Сэсэглыш, Эхэ оромни» гэһэн үгэнүүд томоор бэшээтэй харагдана.

«Сэсэгүүдэй орон» гэдэг одоол эндэ байна даа. Тойроод сэсэгүүд үнгэ буляалдан, гал улаанаар толоржо, дулаахан мэдэрэл сэдьхэлдэ асарна.

Иимэл хадань уран дууша хүнүүд байгаалиин шэмэг—сэсэгүүдые магтан түүрээдэг гээшэл даа. Тиимэл хадань түрэ хуримда, түрэһэн үдэрэй һайндэртэ баглаа сэсэгүүдые бэлэг болгон баридаг байна. Сэсэгүүд эдир хүбүүд, басагадай инаг дуранай һүлдэ болодог.

Һүүлэй үедэ городоймнай завод, фабриканууд, эмхи зургаанууд, һургуулинууд сэсэгүүдые олоор таридаг болонхой. Республикымнай ниислэл хотын арбан предприяти, гуша гаран һургуули энэ выставкэдэ хабаадалсана.

Буряадаймнай суута ЛВРЗ, «Теплоприбор» заводууд, нооһо угаадаг болон нарин сэмбын фабриканууд, республиканска больница болон бусад түрэл городоо ногооруулха хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Байгаалида дуратай хүнүүд завод, фабрикаяа тойруулжа элдэб сэсэгүүдые таридаг байна.

— Жэшээлхэдэ, «Теплоприбор» завод энэ жэлдэ 13 мянган сэсэг тариха даабаритай һаа, 70 мянганда хүргөө. Харин сэмбын фабрика 200-най орондо 300 һөөг модо, 80 мянган сэсэг тариха һаа, 100 мянган сэсэг таряа,—гээд байгаалиие сахин хамгаалдаг республиканска бүлгэмэй соведэй инструктор Н. Г. Морозов хөөрэнэ.

Городуудайшье, хүдөө тосхонуудайшье эдир һурагшад байгаалиин ёһотойл ханинар болодог ха юм. Тэдэнэр газарай нуралгатай тэмсэхэ, модоной зурууд тариха хэрэгтэ хабаадалсадаг. Городоймнай бүхы һургуулинуудай пионернүүд болон һурагшад үйлсэ гудамжануудые, саад сэсэрлигүүдые ногооруулгада ехэхэн хубитаяа оруулна. Ниислэл хотоёо ногооруулха хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан 12, 33, 36, 20, 1, 48, 8, 9-дэхи һургуулинууд онсо шалгараа.

Нооһо угаадаг фабрикын сэсэгүүдэй таһагта хүрэжэ ерэбэбди. Эндэхи саад ургуулагша-агроном Анна Васильевна Куделина баглаа сэсэгүүдэйнгээ нэрэнүүдтэй танилсуулба.

— Энээхэн горшоог соохи сэсэгүүд наранай гарахада дэльбэеэ дэлгэдэг, ороходонь хумяад байдаг юм. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, наранай «хүзүүн дээрэ» амидарһан шэнгеэр үзэгдэдэг.

Теплицын хүдэлмэрилшэн О. Ф. Радикальцева хаа хаанагүй ургадаг балжан гарма сэсэгтэ «Уужам үргэн даа, Эхэ оромни» гэһэн гоё һайхан нэрэ үгэһэн байна. Сэсэгүүдтэ элдэб һонин нэрэнүүдые үгэжэ болоно. Юуб гэхэдэ, сэсэгүүдшье һаа, өөрын «абари зантай» байха юм,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Республиканска больницада ерэһэн хүн таримал гоё һайхан сэсэгүүдые һайхашааһан, хоншуухан үнэрыень унхидаһан байха. Сэбэр агаар үбшэнтэндэ алтанһаашье үнэтэй ха юм даа. Энээниие һайн мэдэдэг врачнар, эндэхи бусад хүдэлмэрилэгшэд больницынгаа газаагуурхиие ногооруулха хэрэгтэ тон дуратайгаар хабаадалсана. Энэ коллективэй 600 хүн байгаалиие сахин хамгаалдаг бүлгэмэй гэшүүд болонхой юм. Эндэхи бүлгэмэй эхин эмхиин түрүүлэгшэ, саад ургуулагша-агроном Э. Я. Микулич больницынгаа газаагуурхиие ногооруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

— Бидэнэртэ багаханшье һаа, өөһэдын теплицэ бии юм. Эндэмнай үбэл зунгүй сэсэгүүд ургажа байдаг. Больница соомнай сэсэгүүд үбэлдөөшье ургажа байха. Үбшэн хүндэ сэбэр агаарһаа гадна, һанаагаа заһаха хэрэгтэй байдаг шуу. Сэсэгүүд эндэ ехэ туһа хүргэдэг лэ,—гэжэ Эльза Яковлевна хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье сэсэгүүд сэдьхэлэй гуниг тараадаг, һайн һайхан мэдэрэл түрүүлдэг гэжэ хүнүүд хөөрэлдэдэг. Выставкын һанамжа дурадхалнуудай дэбтэр иража харабал, энээндэ бүришье һаа этигэхэш. «В. И. Ленинэй стенд гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Выставкэ хаража, сэдьхэлээ ханаабди. Зүрхэндэм баяр асараа. «Нарата коммунизм», «Вьетнам илаха», «Мүнхэ галнууд» гэжэ нэрэтэй баглаанууд ехэтэ һайшаагдана. Иимэ выставкэнүүдые ходо үнгэргэжэ байдаг һаа һайн һэн». Иимэрхүү һанамжа дурадхалнууд тус дэбтэрэй хуудаһан бүхэндэ шахуу бэшээтэй.

Сэсэгүүдэй выставкэ хаража ябахадаа, «Эдэ сэсэгүүд мэтээр сэсэглыш, Эхэ оромни» гэһэн плакадай үгэнүүд ээлүүдгүй һанаанда ороно.

Б-Н. НАМДЫКОВ.

Гал сахилтар хүлэг
Газар сабшаал ха,
Хадын дорьботор үүрһэжэ
Хазаар дараал ха.
Һалхинда хиисэн
дэлһэнииь
Һаглайн намираа,
Эзэеэ хүлеэжэ, нюрганииь
Эбжэгэнэн зохолоо,
Томоор алхалан ерээ һэн.
Томоотой хүүхэн
Эрхэлүүлэн хоншоор,
үбсүүеэ
Эльбээ һэн дүмүүхэн.
Һур жолоогоо адхаад,
Һүрэжэ мордолой,
Һуга харайн хүлэгынь
Һүртэйгөөр оодорлой...

Б-Б. ДОНДОКОВОЙ фото.

Шүлэгэйнь автор — Ц. ДОНДОГОЙ.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

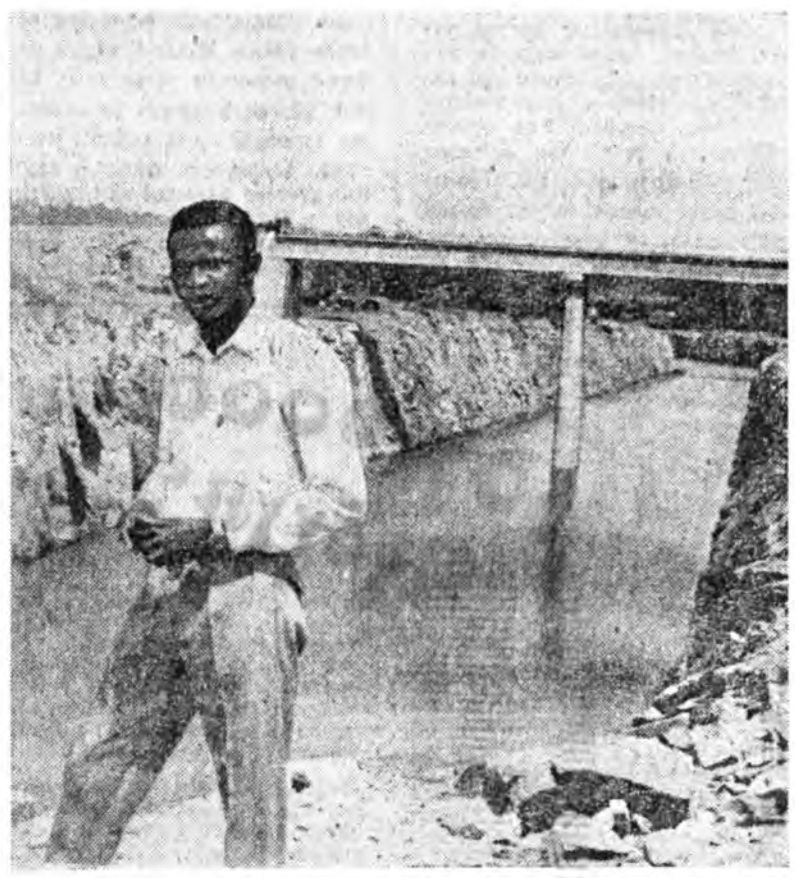

Заирай республика. **Африкын Конго гэдэг ехэ мүрэнэй эрьедэхи үзэсхэлэн һайхан талада Инга гэжэ гидроэлектростанциин барилга дүүрүүтэй байна.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Заирай инженер Масуда энэ гидроэлектростанци барилгада хабаадалсана.

ТАСС-ай фотохронико.

ДАР-ЭС-САЛАМ

ФРЕЛИМО-гой ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТАНУУД

ТАСС

Португалиин колониальна сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн бодоһон Мозамбигые сүлөөлхэ фронтын (ФРЕЛИМО) сэрэгшэд улам бүри шанга харюу сохилто хэжэ байнхай.

Байгша оной апрелиин 10-һаа июлиин 26 болотор гансахан Ньяс провинцида патриодууд Португалиин 90 солдат, офицерые хүлһөөнь буулгаһан, түмэр замай ба харгын хэдэн хүүргэнүүдые тэһэлһэн, дайсанай ехэ техникэ һандааһан байха юм.

Мозамбигай элдэб провинцинуудта болоһон байлдаануудай үеэр ФРЕЛИМО-гой сэрэгшэдэй туйлаһан амжалтанууд тухай коммюнике дотор мэдээсэгдэнэ. Тус эмхиин штаб-байра энээниие эндэ тунхаглаһан байгаа. Энэ жэлэй май—июнь һаранuудта Мачомане Памба, Милембе, Мандимба ба бусад һуурин тосхонуудта хэгдэһэн добтолгонуудай үеэр Португалиин сэрэгшэд ехэ гээлтэ хоролтодо оросо. Тодорхойлон хэлэбэл, июлиин 25-да Милембедэхи постые артиллереэр буудаха үедэ 12 португаль солдат һалгаагдаһан байгаа. Катурай райондо патриодууд түмэр зам эбдэжэ, сэрэгэй эшелониие хүмэрюулһэн байха юм.

МАЙАМИ-БИЧ

ДАЙНДА ЭСЭРГҮҮ ЯБУУЛГАНУУД МАЙАМИ-БИЧТЭ БОЛОНО

ТАСС

Республиканска партиин национальна съездын боложо байһан Майами-Бич хото дээгүүр сэрэгэй вертолёдууд ниидэнэ. Дайнда эсэргүү демонстрацинууд хотын үйлсэ гудамжануудта болоно.

Индохитадта правительствын зүгһөө бэелүүлэгдэжэ байһан политикада эсэргүү манифестацинууд августын 22-то бүхэли үдэртөө Майами-Бичтэ боложо үргэлжэлөө. Республиканска партиин штаб-квартирын байдаг байшан тээшэ демонстрантнуудай колоннонууд үглөөнһөө хойшо субаба.

Вьетнамдахи дайнай ветерануудай колонно эгээн олоной хабаадалгатай байгаа. Ябаган тэргэтэй, таяг тулаһан, Вьетнамда дайлалдахадаа наранда ангашаһан сэрэгэй ногоон хубсаһатай инвалидууд үгэ дуугүй, уруу духа юумэнүүд хотын гол үйлсөөр үнгэрэн гараба. Эдэниие харахада һүроотэй байгаа. Эрэмдэг болоһон эдэнэй үгэ дуугүй ябаашье һаань, дайнай уршаг түбэг, тэрэниие буруушааһан ябадал хүн бүхэндэ ойлгосотой байгаа һэн.

3-4 дабхараар жагсаһан полицинхид республиканска партиин штабай—«Фонтенбло» гостиницын дэргэдэ ветерануудые угтажа байгаа. Гостиницын бүхы үүдэнүүд хаагданхай. Солдадуудые дайнда мордохуулһан хүнүүдэй нэгэниинь гаража, тэдээнтэй хөөрэлдөөгүй.

Демонстрацида хабаадагшад эндэ митинг хэжэ, Вьетнамдахи дай үргэлжэлүүлгые, ДРВ-гэй уһанай хаалтануудые, түхеэрэлгэнүүдые американ авиациин бомбодолгые эрид буруушаажа байһанаа мэдүүлбэ.

Демонстрантнууд ороной бүхы заха булангуудһаа Майами-Бич хотодо ерэһэн байна.

Замдамнай америкынхид маанадые хүндэмүүшэ халуунаар угтажа тула хүргөө гэжэ тэдэнэр мэдүүлбэ. Теэд эндэл, Майами-Бичтэ — политика тодорхойлогшодой суглараһан газарта, хэншье маанадтай хөөрэлдэхэ дурагүй байба.

Съездын боложо байһан «Конвеншн-холл» гэжэ байшангай дэргэдэ дайнда эсэргүү демонстрациин болоходо, национальна гвардиин ба далайн ябаган сэрэгэй солдадуудтай хамта полициин отрядууд хэдэн зуугаад демонстрантнуудые хүреэлжэ, зэрлиг бүдүүлигээр хэһээһэн, 200 гаран хүниие барижа тушааһан байха юм.

БОНН

ФРГ-дэхи һунгалтын бэлэдхэл

ТАСС

Бундестагые болзорһоо урид һунгаха бэлэдхэл хэхэ асуудал, һунгалтын урда тээ партиин бэелүүлхэ программа зохёолго СДПГ-гэй президиумэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. СДПГ-эй хэблэлэй албанай мэдээсэһэнэй ёһоор, һунгалтын урда тээ партиин бэелүүлхэ программын проект октябриин 12—13-да Дортмундда болохо СДПГ-гэй онсо съездын һайшаалда табигдаха юм ха.

Правительственна нэгэдэлэй хоёрдохи партиин — СВДП-гэй правлениин заседани дээрэ һунгуулиин урда тээхи асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Правительствада ороогүй парти — ХДС-эй хүтэлбэрилхы органуудай заседанинууд эдэ асуудалнуудта зорюулагдаа һэн.

БОНН. (ТАСС). Федеральна бүхы нютагуудаар болзорһоо урид Бундестагта һунгагдаха түхэлэй кандидадуудаа дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри шэнэ түхэлэй нацис национал-демократическа парти (НДП) абаба гэжэ тэрэнэй Мюнхендэхи түлөөлэгшэ мэдүүлээ гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Мүнөө ФРГ-гэй шэнэ түхэлэй нацистнуудай эмхидхэхы хүсэн болоһон национал-демократическа партиин гэшүүдэй тоо 20 мянган хүн болоо гэжэ тэрэ тэмдэглээ. НДП-гэй түлөөлэгшын хэлэһэнэй ёһоор, энэнь һунгалтын урда тээхи тэмсэлдэ НДП-гэй хабаадалсалгын үрэтэй байхые гэршэлнэ гэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

УРДА ВЬЕТНАМАЙ ПАТРИОДУУДАЙ СОХИЛТО

Августын 23-да Урда Вьет[...] май ехэ хотонуудай нэгэн [...] Кюэшон [...]

[...]

БЕЙРУТ

Израилиин һүйдхэл ябуулганууд

Ливанда эсэргүү [...]

[...]

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ЭРХИМҮҮД ШАЛГАРБА

«Динамо» бүлгэмэй спортсменүүд волейболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг наадандa хододоо түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ шалгардаг. Республика доторoo нэгэтэ бэшэ чемпион болодог «Динамо» командын волейболистнууд хоорондоо һаяхан наадаба.

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ тус бүлгэмэй спортсменүүд өөһэд хоорондоо түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө үнгэргэбэ.

Эдэнэр бүлэг боложо хубаараад, зунай спартакиадада зорюулагдаһан мүрысөө үнгэргэһэн байна. Нэгэдэхи бүлэгтэ оруулагдаһан 1, 3, 7-дохи командануудай дунда илангаяа шанга тулалдаан болоо. Тиин нэгэдэхи командын спортсменүүд нүгөөдүүлээ бэлэхэнээр шүүжэ, бүлгэмэйнгөө чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые гурбадахи, долоодохи командын спортсменүүд эзэлээ.

В. БОРИСОВ.

• • •

Велосипедээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн урилдаанда хотын спортын бүлгэмүүдэй спортсменүүд хабаадалсаһан байгаа. Эндэ «Урожай» бүлгэмэй спортсменүүд эрхим амжалта туйлаа. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа СССР-эй спортын мастер Зинаида Голубкова 25 километрэй зайда урилдахадаа, зайгаа 47 минута 15 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ. Мүн «Урожай» бүлгэмэй бусад гэшүүд — Галина Золина, Тамара Путинцева гэгшэд эрхимлэгшэһээ нэгэхэн секундаар хожомдожо фиништэ ерэһэн байна. Хойто үдэрынь 15 километрэй урилдаанда Зинаида Голубкова мүн лэ түрүүлбэ. Нүгөөдэ хоёрынь — Тамара Путинцева, Галина Золина гэгшэд удаадахи хоёр һуури эзэлээ.

Эрэшүүлэй дунда 75 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда спортын мастер Александр Бруднев эрхимлээ. Удаадахи—25 километрэй зайда Юрий Бурлаков эрхим байба.

Командануудай хоорондын дүн гаргахада, «Урожай» бүлгэмэй эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй командануудай түрүү һуури эзэлбэ.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

ҮШӨӨ ДАХИН ТЭНСЭБЭ

ШАТАР

РЕЙКЬЯВИК, августын 24. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн арбан долоодохи уулзалгын хойшолуулагдаһан партиин наадагдахада, 15-дахи ябадалдаа эдэнэр тэнсэбэ.

Наадапай тоо 10:7 боложо, Фишер түрүүлжэ ябана. Арбан наймадахи наадан августын 24-дэ үнгэргэгдэхэ. Сагаанаар Фишер наадаха юм.

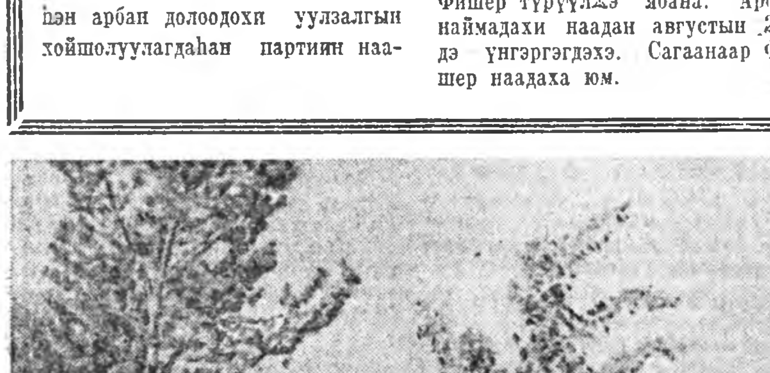

«Яһала үнэгэ намнагша һэм даа...»

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

МАЙАМИ-БИЧ. (ТАСС). США-гай республиканска партиин национальна съезд Р. Никсониие тус партиһаа президентын тушаалда кандидадаар дэбжүүлээ.

Һунгуулиин политическэ ябуулгые энээнэй урда тээ съезд һайшааһан байгаа.

АНКАРА. (ТАСС). Турцида һургуулиин наһанай 630 мянга тухай үхибүүд һураха аргагүй байһаар гэжэ Турциин Национальна гэгээрэлэй министерствын түлөөлэгшэ Саит Мехметоглу Измиртэ болоһон багшанарай семинар дээрэ хэлээ.

«Турциин адагынь 10 мянга тухай һуурин тосхонуудта һургуулигүй байна» гэжэ Турциин багшанарай холбооной генеральна түрүүлэгшэ Али Бозкурт тэмдэглэбэ.

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Шведциин сэрэгэй «Лансен А-32» түхэлэй самолёт Роннебю хотодо дүтэхэнэ усалда орожо, уһанда шэнгээ. Һуралсалай ниидэлгэ далай дээгүүр хэхэ үедэнь самолёдой двигатель унтаршаһан байгаа. Пилодынь амиды үлөө.

БЕЙРУТ. (ТАСС). Хүршэ Ливанда эсэргүү сэрэгэй харата ябуулгануудые Тель-Авив хэжэ үргэлжэлһөөр. Августын 21-дэ Израилиин тагнуулай самолёт Урда Ливанай Кфар-Каля, Хаббария, Рашайя Аль-Фуккар гэжэ һуурин тосхонууд дээгүүр часай турша соо ниидэһэн байгаа.

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын нютагуудые американ авиациин бомбодолгые буруушаажа, хархис ябуулгануудаа дары болиюулха эрилтэ табижа байһанаа Францийн олониитын мэдүүлхынь тула Индохитадта амгалан байдал тогтоохые тэмсэдэг Францийн демократическа 48 эмхи делегацияа байгша оной августын 28-да США-гай Париждахи посольстводо эльгээхые шиидхээ.

КАНБЕРРЭ. (ТАСС). Австралиин нефть болбосоруулдаг предприятинуудай, бензин хадагалдаг газарнуудай хүдэлмэришэд салин хүлһыень дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл хэхэдээ илалта туйлаба. Тэдэнэй бүһалгаан һараһаа үлүүтэй саг соо үргэлжэлөө. Жэл бүри Австралида хэдэн арбаад миллион доллар ашаг олзо абадаг уласхоорондын «Шел», «ФССО» монополинууд хүдэлмэришэдэй эрилтэ хангахые удаан саг соо арсаһан байна. Теэд хүдэлмэришэдэй бата нэгэдэл илалтада хүргөө.

ОТТАВА. (ТАСС). Канадада эдеэ хоолой үнэ сэн улам хүндэржэ байна. Һүүлшын жэлэй турша соо дунда зэргээр 6,9 процент нэмээ гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, һүүлэй һаранuудта Канадын ниислэл — Оттавада мяханай, үндэгэнэй, кофиин, сагаан эдеэнэй, овощой сэн нилээд хүндэрөө.

ХАНОЙ. (ТАСС). Лаосой Патриотическа фронтын ЦК-гай саг үргэлжын комитедэй гэшүүн Нухак Фумсаван түрүүтэй Лаосой Патриотическа фронтын делегаци Вьетнамай Эсэгэ оройоо хамгаалха фронтын ЦК-гай уряалаар августын 17-һоо 22 болотор хани ёһоор ДРВ-дэ айлшалба.

Делегациин айлшалалга американ империалистнуудта эсэргүү тэмсэлдэнь Вьетнамай, Лаосой арадуудай аха дүүгэй хани барисаае, дайшалхы харилсаа холбооe улам бэхижүүлээ гэжэ Ханойн хэблэл тэмдэглэнэ.

БОНН. (ТАСС). Францийн гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Шуман хэдэхэн үдэрэй турша соо аяншалхаар августын 23-да эндэ ерээ. Канцлер В. Брандтай, гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеельтэй, ажахын ба финансын министр Г. Шмидтэй хөөрэлдэхэ.

ТОКИО. (ТАСС). Вьетнамда американ эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые хангахын тула Иокосука портые хэрэглэжэ байһантайнь дашарамдуулан, правительствада буруушаажа байһанаа мэдүүлхэ дурадхал правительствада ородоггүй Комэйто партиин депутат Иокосука хотын муниципальна суглаан дээрэ оруулһан байна.

Вьетнамда американ эзэрхэг түримхэй ябуулгын ара талын бааза болгожо ороной нютагуудые хэрэглэлгэдэ эсэргүүгээр Японой демократическа хүсэнүүд, правительствада ородоггүй партинууд шиидхэхы тэмсэл ябуулна.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

16.05 — орон доторхи һонин. 16.10 — «Арһан бүмбэгэ» гэһэн шанда хүртэхын түлөө» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 17.10 — эстрадын шэнжэлэл. 18.25 — «Плохая примета» гэһэн уран һайханай телевизионно фильм. 19.00 — «Время» гэһэн һүүлэй һонинной программа. 19.30 — «Таанадай һанамжа» гэһэн концерт.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

20.20 — телепанорама. 20.35 — «Үдэшын Улаан-Үдэ» гэһэн телевизионно газетэ. 21.15 — киноочерк. 21.25 — литературна панорама. 22.05 — концерт.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

23.00 — «Эфир соо «Залуушуул» гэһэн дамжуулга. 24.00 — «Время» гэһэн һүүлэй һонинной программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

16.10 — «Сколько лет счастью» гэһэн документальна фильм. 17.00 — киноочеркнууд.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ой модоной ажахыда транспорт хэрэглэлгэ» — түрүү бэшэг. «Таряа хуряалга, тэжээл бэлэдхэлгые адли тэгшээр ябуулха» — суглуулбари. «Мүрысөөнэй түүхэ бэшэг» — суглуулбари. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Ехэ замай шатанууд» — И. Бурмистровай статья. Партийна ажабайдалай хронико. Түрэл орондомнай. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Турбадахи хуудаһанда. «Элитэ эрдэмтэ, бэлигтэй багша» — Ц. Будаев, Н. Бураевай статья. «Уһан доро дүрбэ мянган часай туршада» — АПН-эй статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Совет киногой мастернууд. Спорт.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

Манай адрес, телефо[...]